

І. П. КРИП'ЯКЕВИЧ

ДЖЕРЕЛА

З ІСТОРІЇ
ГАЛИЧИННИ

ПЕРІОДУ
ФЕОДАЛІЗМУ

І. П. КРИП'ЯКЕВИЧ

ДЖЕРЕЛА
З ІСТОРІЇ ГАЛИЧИНИ
ПЕРІОДУ ФЕОДАЛІЗМУ
(до 1772 р.)

ОГЛЯД ПУБЛІКАЦІЙ

Праця дає огляд публікацій джерел з історії Галичини від найдавніших часів до 1772 р. Хронологічно вона охоплює два періоди: 1) Галицькі землі у складі Древньоруської держави та Галицько-Волинського князівства, 2) Галичина під владою феодальної Польщі.

Виходячи з інтересів дослідників, матеріали поділено на розділи та підрозділи, присвячені економічним та соціально-політичним відносинам, культурі тощо.

Праця призначається як посібник для істориків, які вивчають минуле західних областей Української РСР, для співробітників наукових інститутів, архівістів, аспірантів, студентів.

Відповідальний редактор
кандидат історичних наук
М. М. Кравець

ПЕРЕДМОВА

Даний огляд джерел пропонується як посібник для широкого кола істориків, які вивчають минуле західних областей Української РСР X—XVIII ст. Під Галичиною ми розуміємо історичну територію, яка до середини XIV ст. становила Галицьке князівство, пізніше дістала назву Руської землі, а з кінця XVIII ст. стала називатися Східною Галичиною. Цей край на протязі віків зберігав особливості в суспільно-політичному і етнічному розвитку, зокрема мав своє право, адміністрацію і судочинство тощо. Джерела з історії Галичини зберігаються в окремих архівах та мають мовну і палеографічну специфіку. Частина їх надрукована в різних виданнях: книгах, журналах, газетах. Точної і вичерпної бібліографії досі не складено. Дослідникові, який приступає до роботи, важко зорієнтуватись у величезній кількості різних джерел. Саме цими обставинами пояснюється необхідність видання даного огляду. Він ставить своїм завданням подати історикам першу допомогу в їх роботі над різними питаннями історії феодалізму.

Огляд охоплює джерела періоду становлення, розвитку і початку розкладу феодально-кріпосницької системи у краї. Особливу увагу звернено на вивчення тих джерел, які характеризують розвиток продуктивних сил, посилення класових суперечностей і класової боротьби.

На початку роботи дано огляд публікацій джерел. В ньому читач дістане інформацію про розвиток археографічних досліджень на даній території в минулому.

В огляді характеризуються два роди джерел: документи та розповідні (наративні) пам'ятки.

До документів належать: грамоти, привілеї, адміністративні та військові накази, інвентарі маєтків, люстрації і ревізії земель, податкові і торгові реєстри, судові рішення, ухвали сеймиків, устави і книги цехів,

церковні документи, книги братств і шкіл, матеріали до історії мистецтва, приватні листи та ін.

До розповідних джерел зараховуємо: літописи, хроніки, щоденники, мемуари.

За хронологією матеріал розподілено на два періоди: 1) Галичина у складі Древньоруської держави і Галицько-Волинського князівства до середини XIV ст. та 2) Галичина під владою феодальної Польщі до кінця третьої чверті XVIII ст. Такий розподіл впливає в значній мірі з розвитку суспільно-політичних відносин у Прикарпатті і зв'язаного з ним характеру джерел.

Джерел періоду Древньоруської держави і Галицько-Волинського князівства небагато, і вони не вимагають особливої диференціації. Матеріали періоду Галичини під гнітом феодальної Польщі численні, тому їх розподілено на ряд підрозділів, які охоплюють адміністративно-правові джерела та джерела до економіки, соціально-політичних відносин, культури, а також матеріали до історії окремих міст. Кожний підрозділ розбито на ряд параграфів, присвячених більш вузьким питанням. Так, підрозділ про економіку ділиться на сільське господарство, гірництво, ремесло, торгівлю, а підрозділ про соціально-політичні відносини — на соціальну боротьбу селян, жителів міст та ін. В окремому підрозділі дано огляд опублікованих літописів і мемуарів.

На жаль, для висвітлення окремих питань не завжди можна було підібрати відповідну кількість матеріалів. Це пояснюється тим, що більшість публікацій джерел вийшла з рук дворянських та буржуазних дослідників, які видавали в першу чергу те, що відповідало їх класовим інтересам. До своїх публікацій вони не включали матеріалів, які характеризували життя експлуатованих класів, а залюбки вибирали те, що торкалося побуту пануючої верхівки. Так, майже не були опубліковані матеріали про сільське господарство і ремесло, мало видано публікацій, що розкривали соціальну боротьбу селян і міської бідноти, зате багато виданих документів присвячено становищу і побуту шляхти та духовенства.

Беручи до уваги потреби радянської історіографії, в огляді широко розглядаються документи про соціально-економічні відносини та визвольну боротьбу трудових мас. Назви публікацій, включених в огляд, даються скорочено. Список скорочень вміщений в кінці роботи.

ПУБЛІКАЦІЇ ДЖЕРЕЛ

Хоч архіви в Галичині існували з XIII—XIV ст., публікація джерел почалася лише в XVII ст.

Перші публікації були досить своєрідними. При виданні їх не переслідувалися наукові цілі. Приводом для публікації джерел послужила полеміка з церковних питань між діячами православної та уніатської церкви. Поширення друкарства дало змогу представникам обох ворожих таборів виступати з публіцистичними творами, в яких для аргументації своїх думок вони використовували історичні джерела. До цього вдавалися перші учасники релігійної полеміки — Герасим Смотрицький, Степан Зизаній, Іпатій Потій, Мелетій Смотрицький та ін.

У Галичині в XVII ст. полемічні виступи діячів православної церкви не були надруковані, хоч тут склалися такі важливі твори, як «Пересторога» та «Львівський літопис». Тільки уніати та католики друкували тут свої книги (М. Смотрицький, І. Дубович, Т. Рутка, К. Жоховський, М. Ціхоцький), в яких подекуди зустрічаються історичні документи.

Повніші публікації документів до історії церкви з'явилися у Львові тільки у XVIII ст. Це безіменна «*Obrona religii greckiej z kościołem ś. rzymskim zjednoczonej na fundamencie praw, dekretów, przywilejów od stolicy ś. apostolskiej i królów polskich nadanych pokazana*» (Львів, 1738); луцького уніатського єпископа С. Рудницького «*Prawa duchowieństwa grecko-unickiego*» (Львів, 1746); його ж «*Iura et privilegia genti ruthenae catholicae a pontificibus concessa*» (Львів, 1747).

Характер збірок документів мали монастирські літописи. В них поряд з літописними відомостями були документи, які торкалися історії даного монастиря. Кіль-

кість таких монастирських хронік зросла в Галичині у кінці XVIII ст., коли австрійський уряд почав ліквідовувати монастирі. Останні, щоб захистити свої права, почали збирати і зберігати документи та вписувати їх у хроніки.

До монастирських істориків належав Варлаам Компанієвич (1777—1858 рр.) — львівський монах, який упорядковував матеріали з історії львівських монастирів св. Юрія і Онуфрія та на їх основі склав монастирські літописи. Літопис Святоюрського монастиря Компанієвич опублікував у 1841 р. у виданні Л. Зелінського «*Раміяткі historyczne krajowe*». Він також допомагав М. Півочькому у перекладі хроніки м. Львова Б. Зіморовича.

На початку XIX ст. збиранням матеріалів з історії церкви зайнявся Михайло Гарасевич (1763—1836 рр.). Його дослідницька робота була зв'язана з заснуванням галицької митрополії у м. Львові, здійсненим в 1807 р. Гарасевич впорядковував архів львівських єпископів та підготував велику збірку історичних документів, але не зміг її опублікувати. Ці матеріали упорядковував і видав Михайло Малиновський під назвою «*Annales ecclesiae ruthenae*» (Львів, 1862).

Критично-наукову публікацію джерел розпочав Денис Зубрицький (1787—1862 рр.) — архіваріус м. Львова і діяльний член Ставропігійського братства. Він мав намір продовжувати роботу Гарасевича і складав повний дипломатар з історії Галичини. Але зібрані документи Зубрицький опублікував тільки частково у додатках до своїх історичних праць «*Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicji*» (Львів, 1836); «*Kronika miasta Lwowa*» (Львів, 1844); «Критическая повесть временных лет Червонной, или Галицкой, Руси» (Москва, 1845); «*Granice między ruskim i polskim państwem w Galicji*» (Львів, 1849); «Летопись львовского Ставропигимального братства» («Журнал министерства народного просвещения», 1849—1850 рр.); «История древнего Галичско-Русского княжества» (Львів, 1852—1855); «Аноним гнезненский и Иоанн Длугош» (Львів, 1855). Деякі документи з копій, пересланих Зубрицьким, надруковано в «Актах Западной России», т. 3, СПб., 1846, та у «Памятниках комиссии для разбора древних актов», т. 3, К., 1852.

Дослідження Гарасевича і Зубрицького продовжував Антін Петрушевич (1821—1913 рр.). Він зібрав великий архів та бібліотеку, яку передав Львівському народному домові. Тепер ці колекції знаходяться у Львівській бібліотеці Академії наук УРСР. Петрушевич увів в історіографію Галичини велику кількість невідомих до того часу джерел. Насамперед, незаперечні його заслуги як видавця літописів. Він опублікував «Волинско-Галицкую летопись» (Львів, 1871), передрукувавши її з «Полного собрания русских летописей», та «Львовскую летопись» у «Науковому сборнику» (1867) і окремо (Львів, 1868) за оригіналом з архіву Успенського братства. Найважливішою його публікацією є збірка літописних записок XVII—XVIII ст. під назвою «Сводная Галицко-Русская летопись», в 6 томах (1874—1891) *, з широкими коментарями, в яких використано багато архівних документів. Петрушевич опублікував збірку грамот Льва Даниловича, серед яких виявив також фальсифікати («Галицкий исторический сборник», вип. 2, Львів, 1854). Важливе значення мала публікація документів з історії Галичини, і зокрема з історії львівського Успенського братства, в «Науковому сборнике Галицко-русской матицы» за 1867—1868 рр., «Временнике Института ставропигийского» за 1869—1871, 1874, 1879, 1881, 1883 рр. та частково окремими відбитками під назвами: «Акты, относящиеся к истории Южной и Западной Руси» (Львів, 1868 і 1877) і «Акты, относящиеся к истории львовского Ставропигиального братства» (Львів, 1879). Ряд документів було опубліковано в журналі «Przegląd archeologiczny» за 1882—1883 рр.

Крім Петрушевича публікацією джерел займався Яків Головацький (1814—1888 рр.) — член «Руської трійці», професор української мови і літератури Львівського університету. Він опублікував ряд документів XIV—XVIII ст. у виданнях: «Хрестоматія церковно-словенская и древнорусская» (Відень, 1854) і «Памятники дипломатического и судебного-делового языка русского в древнем Галицко-Володимирском княжестве» («Научовый сборник», 1856), документи з історії Успенського братства — у «Временнике Института ставропигийского»

---

* Літописні записки за XVI ст. опубліковано частково у «Вестнике Народного дома», 1912.

за 1865, 1867 рр., а також у 1861—1862 рр. випустив окремим виданням «Widok przemosu» письменника XVIII ст. Ф. Бродовича.

У 1850 р. почав історичні дослідження історії Перемишльської єпархії Антін Добрянський (1810—1877 рр.). Його праця «История епископов трех соединенных епархий» була опублікована в 1893 р.

Ряд перших дослідників історії Галичини замикає Ісидор Шараневич (1829—1901 рр.) — професор історії Львівського університету. Він був одним з найкращих знавців джерел з історії Галичини періоду феодалізму. Про це свідчать його дослідження з історії Галицько-Волинського князівства, аналіз Галицько-Волинського літопису, літописів XV—XVI ст., а також висвітлення внутрішніх відносин Галичини XIV—XV ст., історії духовенства та церковного землеволодіння XVI—XVIII ст. тощо. Шараневич наводив багато виписок з архівних джерел. Багато документів він опублікував повністю окремим виданням («Przegląd archeologiczny», 1882—1883, 1888). Як член і сенйор Ставропігійського інституту він упорядковував архів львівського Успенського братства і організував публікацію документів під назвою «Юбилейное издание в память 300-летию основания львовского Ставропигийского братства» (Львів, 1886).

М. Гарасевич, Д. Зубрицький, А. Петрушевич, І. Шараневич та інші історики, що гуртувалися навколо них, фактично репрезентували українську школу в історіографії Галичини у 80-х роках XIX ст. Велика їх заслуга в галузі джерелознавства. Вони виявили багато невідомих до того часу джерел і частину з них опублікували в різних виданнях. Ці видання цінні як за своєю тематикою, так і за кількістю опублікованих матеріалів.

Згадані історики були ініціаторами видання наукового журналу. Ця справа була піднята в 1848 р. на так званому з'їзді руських учених. Організоване тоді ж літературне товариство «Галицько-руська матиця» почало видавати перші наукові записки «Галицкий исторический сборник». Вийшло три випуски цього збірника (1853—1860), в яких вміщені праці А. Петрушевича.

У 1865 р. «Галицько-руська матиця» почала видавати новий журнал під назвою «Науковий сборник». Всього вийшло чотири випуски (1865—1866). В журналі також друкувались архівні матеріали. У першому випуску вмі-

щено статтю А. Петрушевича «Рассуждение о важности исторических записок и надписей, яко источнице для нашей истории». Викладені в цій статті думки були розгорнуті ним у «Сводной летописи». В наступних випусках Петрушевич опублікував Львівський літопис та ряд інших історичних матеріалів. Поряд з ним як автори історичних досліджень виступали Яків Головацький, Венедикт Площанський та ін.

В 1869 р. журнал одержав нову назву «Литературный сборник». Під цією назвою він виходив до 1930 р. На його сторінках Петрушевич опублікував «Волынско-Галицкую летопись», частини «Сводной летописи» і великі документи.

В 1863 р. почав виходити щорічний календар «Временник Ставропигийского института», який став органом історії давнього Успенського братства. Тут надруковано найдавніші списки членів братства (1864, 1875, 1892), «Пересторогу» (1865), листування К. Острозького (1865, 1867), грамоти патріархів (1869, 1870, 1880), листування братства з різними особами (1871, 1873), листи молдавських воєвод (1881—1883) та ін.

Ряд архівних матеріалів опублікував Юліан Целевич (1843—1892 рр.) у своїх монографіях «Історія Скиту Манявського» (Львів, 1887) та «Опришки» («Руська історична бібліотека», т. 19, 1897).

Одночасно публікацією джерел з історії Галичини займались польські історики. Центром наукової роботи польських вчених була бібліотека ім. Оссолінських, заснована в 1817 р., яка пізніше прийняла назву Наукового закладу ім. Оссолінських. Бібліотека видавала свій періодичний орган, який в 1828—1834 рр. називався «Czasopismo Księgozbioru im. Ossolińskich», а в 1842—1844 та в 1847—1848 рр. — «Biblioteka Naukowego Zakładu im. Ossolińskich»; в 1862—1869 рр. під цією ж назвою видавалась нова серія.

В числі дослідників, які поряд з іншою роботою займалися публікацією історичних джерел, слід назвати Олександра Стадницького. Він опублікував ряд архівних матеріалів у роботах «O wsiach t. z. wołoskich na rólnocnym stoku Karpat» (Львів, 1848—1853); «Materiały do historii miast galicyjskich» (DGL *, 1856);

---

* Скорочення див. у «Списку скорочень», стор. 78.

«Ziemia lwowska za rządów polskich w XIV i XV w.» (Львів, 1863) та ін.

Найширшу джерелознавчо-видавничу діяльність розгорнув Август Бельовський (1806—1876 рр.). Він був директором Наукового закладу ім. Оссолінських і керував його науковою роботою. Бельовський збирав дані про маловідомі провінціальні архіви і використовував їх матеріали в наукових дослідженнях. Найважливіші з його публікацій такі: «Pamiętnik Mikołaja Jemiołowskiego» (1850); «Wtargnienie Mahometa IV do Polski» (DGL, 1858); «Pamiętki trembowelskie», «Kółko rodzinne» (1860); «Pisma Stanisława Żółkiewskiego» (1861); «Pamiętnik Jana Stanisława Jabłonowskiego» (1862). Найважливішою науковою публікацією Бельовського була «Monumenta Polaniae historica» — повна збірка польських хронік. За життя Бельовського вийшли перші два томи (1864—1872), а 3—6-й томи — після його смерті. У цьому виданні брав участь Іван Вагилевич (1811—1866 рр.), який опублікував деякі документи.

Самостійно дослідницьку роботу вели Людвик Зелінський, який випустив у світ збірник історичних матеріалів «Pamiętki historyczne krajowe» (Львів, 1841), а також монах-домініканець, вірменин за походженням, Садок Баронч (1814—1892 рр.). Останній вивчав минуле міст. Він опублікував такі праці: «Pamiętki miasta Żółkwi» (Львів, 1852, друге видання — Львів, 1876); «Pamiętnik dziejów polskich z aktów urzędowych lwowskich i rękopismów» (Львів, 1855); «Pamiętki miasta Stanisławowa» (Львів, 1858); «Pamiętki jazłowieckie» (Львів, 1862); «Wolne miasto Brody» (Львів, 1865); «Pamiętki buczackie» (Львів, 1869). Особливу увагу Баронч присвятив історії вірменів в Галичині. Його перу належать праці: «Żywoty sławnych Ormian w Polsce» (Львів, 1856) та «Rys dziejów ormiańskich» (Львів, 1869). Кілька робіт Баронч присвятив історії монастирів: «Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego» (Львів, 1861); «Dzieje klasztoru O. O. Dominikanów w Podkamieniu» (Тернопіль, 1870); «Archiwum O. O. Dominikanów w Jarosławiu» (Львів, 1884); «Pamiętnik O. O. Bernardynów w Polsce» (Львів, 1874); «Monaster O. O. Bazylianów w Podhorcach, Przegląd bibliograficzno-archeologiczny» (Львів, 1881); «Wiadomości o malarzach bazylikańskich» (Львів, 1882). Всі праці Баронча особливо цінні

тим, що в них використано малодоступні міські і монастирські архіви і найважливіші документи опубліковано повністю. Деякі історичні матеріали Баронч вмістив у редактованому ним журналі «Towarzysz duchowieństwa katolickiego» (Тернопіль, 1864—1865).

Спеціальним органом, у якому публікувалися архівні матеріали в цей час, був «Dodatek tygodniowy «Gazety Lwowskiej» (1850—1862), пізніше — «Dodatek miesięczny» (1867—1872). У цьому виданні публікувалися документи Архіву гродських і земських актів за редакцією Ф. К. Волянського. Це були переважно матеріали про феодальне землеволодіння та історію міст і сіл Галичини XIV—XVIII ст.

В 1868 р. за ініціативою О. Стадницького Архів гродських і земських актів розпочав власне видання під назвою «Akta grodzkie i ziemskie», яке продовжувалося до 1935 р. У перших томах (1—9) публікувалися в основному середньовічні грамоти з історії феодального землеволодіння та міст, в 10-у томі був надрукований реєстр документів XIII—XVIII ст., в наступних томах — найстаріші гродські та земські книги (в 11-у і 16-у — сяніцькі; в 12-у — галицькі; в 13—18-у — перемишльські і переворські; в 14—15-у — львівські; в 17-у — перемишльські і львівські; в 19-у — книги різних судів; в 20—22-у — постанови вишенських сеймиків; в 23—25-у — ухвали галицьких сеймиків). Це найбільша, фундаментальна публікація з історії Галичини епохи феодалізму.

Редактором «Актив гродських і земських» з 2-го по 15-й том був Ксаверій Ліске (1830—1891 рр.) — професор історії Львівського університету. Під його керівництвом видання стало зразковим: тексти передавалися надзвичайно скрупульозно, були складені покажчики географічний, іменний та юридичної термінології; в покажчиках відмічались слов'янські слова, які зустрічались в латинських текстах. Ліске опублікував також збірку мемуарів «Cudzoziemcy w Polsce» (Львів, 1876) та ряд статей, присвячених питанням наукових видань.

Після смерті К. Ліске видання «Актив гродських і земських» здійснював Антін Прохаска (1852—1930 рр.) — один з найвидатніших польських археографів. Він опублікував цінну збірку «Materiały archiwalne, wyjęte z

Metryki litewskiej 1348—1607 rr.» (Львів, 1890) та окремі середньовічні документи в різних виданнях.

У той же час вийшов у світ ряд джерел окремими виданнями. Так, Маврикій Дзедушицький видав книгу «Kronika domowa Dzieduszyckich» (Львів, 1865). В 1887—1910 рр. у Львові вийшло 7 томів «Archiwum książąt Lubartowiczów-Sanguszków», в яких є деякі матеріали з історії Галичини. Корнелій Гек опублікував «J. B. Zimorowicza, Pisma do dziejów Lwowa odnoszące się» (Львів, 1899) та ряд інших матеріалів з історії Львова.

Олександр Чоловський видав 4 томи збірки «Rozniki dziejowe Lwowa» (1896—1921), до якої увійшли найдавніші міські книги (за 1382—1448 рр.). У різних журналах і окремих виданнях Чоловський публікував матеріали головним чином з історії воєн. Особливо цінні «Dawne zamki i twierdze na Rusi Halickiej» (Teka konserwatorska, t. 2, 1890).

Крім цього, у Львові виходив ряд періодичних видань, які також сприяли розвиткові джерелознавства.

«Przewodnik naukowy i literacki» (1875—1918) друкував переважно монографічні дослідження і тільки частково — архівні матеріали.

З найважливіших видань треба згадати роботи О. Бальцера про сяніцьку кримінальну книгу 1554—1638 рр. (1890); Є. Веберсфельда про місто Яворів (1909); К. Гека про львівських письменників Ш. Шимоновича і Б. Зіморовича (1884, 1890); З. Лісевича про мову актів (1886); Ф. Папее про місто Белз (1884) та місто Сколе і Тухольщину (1890); А. Прохаски про місто Березів (1888) і Яслиська (1889); І. Шараневича про літопис кармеліток (1885).

«Przegląd archeologiczny» (1882, 1883, 1888) мав відділ історичних матеріалів, у підготовці якого брали участь Петрушевич, Шараневич, Ліске та ін.

«Kwartalnik historyczny» — видання «Польського історичного товариства» (1887—1939) — надрукував ряд архівних матеріалів: К. Бадецького про загублені книги середньовічного Львова (1927); Ф. Бостеля про інструкцію для збирання податків (1891), податок «стації» (1892) та про напад татар 1599 р. (1891); Й. Відаєвича про татарсько-турецькі походи 1667 і 1672 рр. (1929); П. Домбковського про бузький суд (1915); А. Енджейов-

ської про паперове підприємство в Брюховичах (1923); Л. Колянковського про наступ татар 1567 р. (1935); В. Лозінського про друкарню Яна Шеліги (1889) та реєстр купця П. Кунащак (1888); З. Паздро про перемишльський конфедераційний суд 1673 р. (1900); Я. Пtasьніка про львівську колегію 40 мужів — виборний орган міського управління; А. Прохаски про львівську конференцію 1464 р. (1892), документи про боротьбу за Галичину між Угорщиною та Польщею в 1323—1364 рр. (1892), про надання шляхті сіл у Теревовельщині 1391 р. (1894), до історії унії 1595—1598 р. (1896), про кордони Галичини в 1352 р. (1900), привілеї циганській старшині 1705 р. (1900); В. Семковича про «очищення шляхетства» 1478 р. (1900); А. Фінкля про щоденник татарського нападу 1692 р. (1890) і татарський напад 1695 р. (1890, 1892); В. Чермака листи Яна Казимира (1891); О. Чоловського про облогу Львова 1648 р. (1892), про татарські напади 1618 і 1624 рр. (1892) та ін.

«TeKa konserwatorska» — щорічник колегії хранителів старовини Галичини (4 випуски, 1890—1912) — вмістила ряд інвентарів бібліотек та музеїв, описів історичних пам'яток та різномірних повідомлень про історичні джерела.

«Biblioteka lwowska» (т. 1—32; 1907—1932) друкувала монографії, присвячені минулому м. Львова, в яких наводилися архівні матеріали.

В галузі джерелознавства чимало зробило Наукове товариство ім. Шевченка у Львові, яке було засноване в 1873 р., а в 1892 р. перетворене в наукову установу. Утворена при ньому Археографічна комісія поклала початок широкій публікації джерел, в першу чергу до соціально-економічної історії.

В серії «Жерела до історії України—Русі» в 1—3-у і 7-у томах (Львів, 1895—1903) були опубліковані люстрації західноукраїнських земель 1564—1566 і 1570 рр.; в 4—6-у томах (Львів, 1898—1900) — матеріали про визвольну війну 1648—1654 рр. і в 6-у томі — літописи з того ж періоду.

В серії «Українсько-руський архів» (т. 1, 6, 7, Львів, 1906—1911) надруковано опис частини рукописів бібліотеки Народного дому у Львові, написаний І. Свенціцьким.

Чимало різнорідних документів і матеріалів надруковано в «Записках Наукового товариства ім. Шевченка» в 1892—1937 рр.

Насамперед, слід звернути увагу на праці І. Франка, який поряд з літературознавчими дослідженнями опублікував велику кількість історичних матеріалів, як «Хмельниччина 1648—1649 рр. у сучасних віршах», т. 23—24; «Матеріали до історії коліївщини», т. 62; «Студії над українськими народними піснями», т. 94, 95, 98, 101, 103, 105, 106 та ін. Заслужують на увагу добірка «Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України (1381—1574)», т. 63, 64, 69; «Кілька грамот Володислава Опольського (1377—1386)», т. 51; «Сторінка з історії сільського духовенства (1402—1591)», т. 34; «Запись руська Данила Дажбоговича (1473)», т. 5; «Опис подільських замків (1491)», т. 7; «Описи Перемишльського староства 1494—1497», т. 19; «Опис львівського замку (1495)», т. 12; два селянські контракти купівлі-продажу з початку XVI ст. (1511—1519), т. 50; метрика самбірська, т. 10; «Козаки в Галичині 1605 р.», т. 61; кілька документів до історії сільського духовенства в Галичині (1637—1760), т. 51; «Матеріали до історії Хмельниччини», т. 14; «Самуїл Казимир Кушевич, райця львівський, і його записна книжка», т. 15; «Образок з львівського життя в середині XVII ст.», т. 19.

В записках Наукового товариства ім. Шевченка А. Крижановський опублікував статтю «Руська «кройника» з XVII в.», т. 62; І. Крип'якевич — «Матеріали до історії торгівлі Львова», т. 65; Ф. Голійчук — «Хмельницький і сокальські бернардини», т. 71; Петро Дорошенко і крехівські василіани», т. 76; В. Щурат — «Увільнення злочинця дівчиною у Бродях 1727 р.», т. 75; Б. Барвінський — «Конашевичі в Перемишльській землі в XV і XVI ст.», т. 100; І. Шпитковський — «Projekt konfederacji chłopskiej», т. 102; М. Бордун — «З життя українського духовенства Львівської єпархії в другій половині XVIII ст.», т. 109, 110, 134—135; Ф. Срібний — «Два епізоди з історії боротьби Гедеона Балабана з львівським братством», т. 117—118, та ін.

Засноване в 1909 р. польське «Наукове товариство» видавало «Zabytki dziejowe», у якому між іншими надруковано актові книги львівської римо-католицької

консисторії 1482—1498 рр., книга ради м. Дрогобича 1542—1543 р. та матеріали з історії м. Самбора 1390—1795 рр. Це ж товариство видавало серії «Prace naukowe», «Studja nad historją prawa polskiego», «Archivum Naukowe», в яких поряд з окремими монографіями опубліковано і архівні матеріали. У серії «Zabytki piśmiennictwa polskiego» Й. Скочек опублікував «Lwowskie inwentarze biblioteczne w epoce renesansu», (Львів, 1939).

Велика кількість публікацій стосується міст і сіл Галичини. В 1860—1890 рр. дослідженням історії місцевостей багато займався редактор «Слова» Венедикт Площанський (1834—1902 рр.). Він написав ряд монографій про окремі міста (Броди, Бузьк, Добромиль, Дрогобич, Жовква, Самбір, Станіслав, Стрий, Яворів, Ярослав) і багато статей про села. В них він опублікував також архівні матеріали. Ряд статей про міста і села Галичини з використанням архівних матеріалів написав Василь Чернецький (1837—1900 рр.).

Джерела з історії окремих міст і сіл опубліковані в працях таких дослідників, як П. Білінський (Тернопіль), А. Божемський (Сяніччина), Ф. Бостель (Стрий, Сянік), Л. Вайгель (Коломия), Е. Веберсфельд (Яворів), Л. Гаузер (Перемишль), Ф. Гонткевич (Дрогобич), А. Дерфлерівна (Самбір), П. Домбковський (Кохавина, Руда), Б. Заморський (Поморяни), М. Зубрицький (Мшанець), Костовецька (Долина), І. Крип'якевич (Львів, Підгороддя), В. Кухарський (Сянік), Ф. Лабенський (Добромиль, Львів), М. Ладижинський (Сянік), А. Лунів (Любича—Князі), М. Мацішевський (Бережани), М. Мочульський (Миколаїв), Ф. Мрочек (Снятин), Й. Пеленський (Галич), Г. Полячківна (Дрогобич), А. Прохаска (Стрий), Й. Чернецький (Бережани), З. Уранович (Золочів), Б. Фалінський (Кам'янка Струмилова), Ч. Хованець (Станіслав), І. Хржонш (Яворів), А. Чоловський (Єзупіль, Обертин), Шарловський (Станіслав), Ф. Яворський (Городок), Б. Януш (Львівщина).

В деяких публікаціях наводяться матеріали з історії окремих районів: Я. А. Байгер — Теребовельщини, Я. Кжеменецький — Мушинського району, А. Кучера — Самбірщини, М. Миколаєвич — Каменеччини, Ф. Мрочек — Снятинщини, Й. Опацький — Борщівщини,

В. Пульнарвич — Стрийщини, Б. Сокальський — Сокальщини, А. Чоловський і Б. Януш — Тернопільщини.

Багато архівних матеріалів було опубліковано у різних виданнях поза межами Галичини.

Із київських публікацій треба згадати «Памятники, изданные Киевской комиссией для разбора древних актов» (перше видання — 1845—1859 рр., друге — 1898—1900 рр.), в яких надруковано матеріали з історії львівського Успенського братства та визвольної війни 1648—1654 рр., та ін. В «Архиве Юго-Западной России» (ч. I, т. 10—12, К., 1904) вміщені матеріали з історії Успенського братства. Цінні документи опубліковані в працях С. Голубева «Материалы для истории западно-русской церкви» (Труды Киевской духовной академии, 1878) та «Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники», т. I, 1893; т. II, 1898 і В. Розова «Южно-русские грамоты» (відомі і під заголовком «Українські грамоти», 1928).

Ряд документів, що стосуються Галичини, опубліковано в «Актах Западной России», т. 1—5 (СПб., 1846—1853) та «Актах Южной и Западной России», т. 1—3 (СПб., 1861—1865); «Описании документов архива западно-русских униатских митрополитов» та ін.

Окремі матеріали є в «Литовской метрике» (Русская историческая библиотека, т. 6, 13, 20, 27, М., 1903, 1910; 1925) та в «Актах Литовской метрики» (т. 1—2, Варшава, 1896—1899).

Багато грамот з західноукраїнських земель надруковано у польських публікаціях: М. Dogiel «Codex diplomaticus regni Poloniae et M. D. Lithuaniae», Wilno, 1758—1764; L. Ryszczewski, A. Muczkowski «Codex diplomaticus Poloniae», т. 1—4, Warszawa, 1847—1887; I. Daniłowicz «Skarbiec dyplomatów», т. 1—2, Wilno, 1861—1862; F. Piekosiński «Kodeks dyplomatyczny Małopolski», т. 1—4, Kraków, 1876—1905; «Codex diplomaticus saeculi XV», т. 1—3, Kraków, 1876—1894; A. Lewicki «Index actorum saeculi XV», Kraków, 1888; T. Wierzbowski «Matricularum regni Poloniae summaria», т. 1—5, Warszawa, 1905—1919; M. Bersohn «Dyplomatarjusz dotyczący żydów w dawnej Polsce», Warszawa, 1911; M. Baliński, T. Lipiński «Starożytna Polska», т. II, Warszawa, 1845 (виписки з грамот, люстрацій тощо); «Acta Tomiciana», т. 1—13, Poznań, 1852—1915; W. Cho-

ме́тowski «Materiały do dziejów rolnictwa w Polsce w XVI i XVII w.», Warszawa, 1876; A. Jabłonowski «Źródła dziejowe», т. 18, ч. I (реєстри податків Руського і Белзького воєводств XVI ст.), Варшава, 1902; J. Baranowski «Księgi referendarskie», Warszawa, 1910.

З румунських публікацій найважливіші: «Documente privitoare la istoria românilor», т. 1—19 і доповнення т. 1—6 та 1—3, Bucuresti, 1887—1922; N. Jorga, «Studii și documente cu privire la istoria românilor», т. 1—23, Bucuresti, 1901—1915.

Деякі матеріали були опубліковані у виданнях: A. Theiner «Vetere monumenta Poloniae et Lithuaniae», т. 1—4, Romae, 1860—1864; E. Rykaczewski «Relacje puncjuszów apostolskich», т. 1—2, Poznań, 1864; «Monumenta Poloniae Vaticana», т. 1—4, Kraków, 1913—1915, та окремі матеріали по діяльності папських нунцій у Польщі: «Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia», т. 1—2, Romae, 1953; «Acta S. Congregationis de propaganda fide», т. 1—5, Romae, 1953—1955.

Розглядаючи публікації джерел до історії Галичини періоду феодалізму, необхідно підкреслити, що видання дворянських і буржуазних істориків мають значні хиби, зумовлені класовою приналежністю їх авторів, що виявлялась як у виборі публікованих джерел, так і в коментарях та вступних статтях до них. Дворянські історики ідеалізували польських королів, прославляючи їх «добродійства», які вони начебто чинили на Галичині, приховували факт окупації польськими феодалами західноукраїнських земель. Шляхетські автори вихваляли панське «патріархальне» ставлення до селян, замовчуючи одночасно ті факти, які висвітлювали тяжке становище мас, їх боротьбу за визволення.

Що ж до буржуазних істориків, то вони, відходячи від реальності, представляли справу так, начебто зростання господарства і культури міст відбувалось насамперед завдяки міському патриціату, не цікавились життям незаможних ремісників та широкою класовою боротьбою, що точилася в містах.

У публікаціях, які на перший погляд мають строго «науковий» характер, насправді проводяться націоналістичні концепції. У ряді видань, присвячених церкві, ідеалізується роль духовенства в розвитку культури.

Дослідники, які використовують згадані публікації, повинні завжди критично підходити до них, розкривати їх справжній класовий характер.

При оцінці історичних подій необхідно звертатися до праць істориків прогресивного напрямку в давній історіографії Галичини, очолюваних Іваном Франком. Саме ці історики першими приступили до публікації матеріалів, присвячених розвитку економіки краю, історії селянства, міст та прогресивним явищам у давній культурі.

Великі досягнення у вивченні історії західних областей УРСР епохи феодалізму має радянська історіографія. Написано ряд цікавих історичних досліджень. Новоутворені радянські архіви організували систематичні описи своїх фондів, виявляють багато джерел, які в минулому були невідомі. Великий загін радянських медієвістів почав досліджувати соціально-економічні відносини західних областей Української РСР періоду феодалізму. Головну увагу звернено на експлуатовані маси — селянство і незаможне населення міст, на їх економічне становище та боротьбу проти соціального і національного гніту. Здійснюється широка публікація документів. Насамперед треба згадати збірник «Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы», т. 1—3 (М., 1953), в якому вміщено ряд документів з історії західноукраїнських земель періоду визвольної війни 1648—1654 рр. Центральний державний історичний архів УРСР у м. Львові видав збірник документів «Соціальна боротьба в місті Львові в XVI—XVIII ст.» (Львів, 1961).

У виданому Інститутом суспільних наук АН УРСР та Архівним управлінням при Раді Міністрів УРСР збірнику «Документи Богдана Хмельницького» (К., 1961) яскраво висвітлена боротьба населення західноукраїнських земель проти іноземного гніту. Інститут історії АН УРСР видав «Історію України в документах і матеріалах», т. 1, 3 (К., 1940, 1941) і книгу П. Шевальє «Історія війни козаків проти Польщі» (К., 1960), а також підготував до видання «Львівський літопис». Ряд джерельних матеріалів надруковано в «Українському історичному журналі» та «Науково-інформаційному бюлетені Архівного управління УРСР».

ГАЛИЦЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ ДРЕВНЬОРУСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ТА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА

(від X до середини XIV ст.)

Вступні зауваження

Першими ланками суспільно-політичної організації на Підкарпатті, як і в інших слов'янських землях, були племена і союзи племен. На початку X ст. підкарпатські землі входили до складу Древньоруської держави, на що вказує участь племен хорватів, дулібів і тиверців у поході на Візантію 907 р. Князі Володимир і Ярослав Мудрий приєднали підкарпатські землі до Києва. Після смерті Ярослава (1054), внаслідок поділу земель між князями, на Підкарпатті утворилися відокремлені князівства — Перемишльське, Звенигородське, Тереховельське і Галицьке. В 1140 р. галицький князь Володимирко об'єднав усе Підкарпаття під своєю владою. В 1099 р. Галичина з'єдналася в Волинню в Галицько-Волинське князівство, яке проіснувало до 1349 р.

Головними джерелами цього періоду є літописи (місцеві та іноземні) і описи подорожей. Важливе значення мають нечисленні документи (грамоти).

Літописи та описи подорожей

Найдавніші відомості про Підкарпаття зустрічаємо у грецьких, римських, візантійських і арабських письменників.

Перший більш точний опис життя слов'ян дали візантійські письменники VI ст. Іордан і Прокопій, які вживають назву «антів» для визначення східних слов'ян. Візантійський імператор середини X ст. Костянтин Ба-

грянородний у книзі «Про управління держави» зібрав відомості про окремі слов'янські племена в районі Карпат і на північ від них. Огляд слов'янських племен дає так званий Баварський географ (IX ст.).

Дуже цінні відомості залишили арабські мандрівники IX—X ст. Масуді у творі «Золоті луги» (перша половина X ст.) згадує про слов'янську державу «валіана» (волинян).

Найточніші дані про розселення слов'ян та окремі слов'янські племена дає «Повість временных лет», складена в Києві в XI ст. за переказами з давніших часів. Літопис згадує, між іншим, про племена на Західному Бузі — дулібів, бужан, волинян; знає також хорватів, але не називає місця їх проживання. «Повість временных лет» охоплює події IX, X і XI ст. — походи Володимира і Ярослава на західні землі, історію Волинського князівства, історію Галичини в період перших Ростиславичів та ін.

Про події 1117—1199 рр. довідуємося з Київського літопису. Це часи зростання князівства в період Володимира і Ярослава Осмомисла та початку іноземної інтервенції на Підкарпатті в кінці XII ст.

Період з 1205 до 1292 р. охоплює Галицько-Волинський літопис. В першій частині його йдеться про боротьбу Данила Романовича з угорськими і польськими загарбниками за возз'єднання Галицько-Волинського князівства, а в другій — про розвиток Волині за князування Володимира Васильковича. Літопис дає багатий матеріал про суспільні відносини і соціальну боротьбу в Галичині та про розвиток культури.

Деякі події, про які не згадують південні джерела, знайшли своє відображення в північноруських літописах — Новгородському, Воскресенському та ін.

Окремі дані з історії воєнних і політичних подій цього періоду дають польські хроніки Галла (XII ст.), Вікентія Кадлубка (XIII ст.), Яна Длугоша (XV ст.) та ін. З чеських хронік заслуговує уваги Космас з Праги (XII ст.), з німецьких — Тітмар з Мерзебурга (XI ст.), з угорських — Іван з Туроча (XV ст.), «Хроніка пікта» та ін.

Про останні роки Галицько-Волинського князівства дають відомості польські літописи (Янко з Чарнкова,

Траска, Малопольський літопис), чеські (Франтішек з Праги та ін.), угорські (Дубницька хроніка та ін.).

Найважливіші публікації джерел:

«Полное собрание русских летописей», т. 1—24; «Летопись по Ипатскому списку», СПб., 1871, «Летопись по Лаврентиевскому списку», СПб., 1897.

«Історія України в документах і матеріалах», т. I, К., 1940; «Виїмки з джерел до історії України—Русі. До половини XI віка», Львів, 1895.

«Monumenta Germaniae historica. Auctores antiquissimi», 5, Hannoverae, 1882 (Йордан).

«Procopii Caesarensis opera omnia», рес. J. Haury, Leipzig, 1905—1913; Прокопій Кесарійський, Война з готами, переклад С. П. Кондратьєва, М., 1950.

«Corpus scriptorium historiae byzantinae», т. 8, 10, Воннае, 1840; Константин Багрянородный, Об управлении государством, «Известия Государственной академии материальной культуры», вип. 91, 1934.

«Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae», т. I, Olomuci, 1836 (Баварський географ).

А. Я. Гаркави, Сказания мусульманских писателей о славянах и русских до конца X в., СПб., 1870.

«Monumenta Poloniae historica», т. 1—6, Lwów—Kraków, 1864—1893.

J. Długosz, Opera omnia, т. 10—12, Cracoviae, 1873—1878; «Scriptores rerum bohemicarum», т. 1—3, Praeae, 1783—1829; «Fontes rerum bohemicarum», 1—4, Praeae, 1870—1884. «Thietmari Merseburgensis chronicon», Hannoverae, 1889.

«Scriptores rerum hungaricarum», т. I, Vindobonaen, 1746 (Іван з Туроча).

«Болеслав Юрий II, князь всей Малой Руси», СПб, 1907 (Виписки із хронік XIV ст.).

Грамоти Галицько-Волинського князівства

Грамоти, тобто письмові документи адміністративного та дипломатичного значення, були поширені на Русі починаючи з X ст.

В Галицько-Волинському князівстві княжі грамоти до середини XIII ст. не збереглися, але згадка літопису про «печатника» Курила (1241) свідчить про діяльність

княжої канцелярії. Дійшла до нашого часу велика кількість грамот Льва Даниловича у списках XV—XVIII ст., але критичний аналіз виявив, що майже всі вони підроблені. В Галицько-Волинський літопис було вписано дві грамоти: Володимира Васильковича 1287 р. та Мстислава Даниловича 1289 р. В оригіналах збереглися грамоти останніх галицько-волинських князів — Андрія і Льва Юрійовичів 1316—1325 рр. та Юрія II 1325—1339 рр. З боярських грамот відома нам тільки одна — Дмитра Дядька, «управителя і старости Руської землі» 1341—1342 рр., з документів міст — лист громади міста Володимира 1324 р.

Грамоти останніх галицько-володимирських князів зібрані у публікації «Болеслав Юрій II, князь всей Малой Руси», СПб., 1907. Інші документи розпорошені по різних виданнях.

Опубліковані грамоти.

1134 р. — Івана Ростиславича, берладського князя, на звільнення месибриських купців від мита в Малому Галичі, Берладі і Текучому. «Труды 8-го археологического съезда», т. 2, СПб., 1895; «Сборник статей, посвященных М. Владимировскому-Буданову», К., 1904 (автентичність грамоти непевна).

1287 р. — Володимира Васильковича, про надання Волинського князівства Мстиславу Даниловичу. Ипат., стор. 594—595.

1287 р. — його ж, про надання його жінці (Олені Романівні) міста Кобрини і підтвердження Городла та інших сіл. Ипат., стор. 595.

1289 р. — Мстислава Даниловича, про установлення «ловчого» у Бересті. Ипат., стор. 613.

1316 р., серпня 9 — Андрія і Льва Юрійовичів — Карлу з Трієру, великому магістру Тевтонського ордену, про відновлення союзу. Болеслав Юрій, стор. 149.

1320 р., серпня 27 — Андрія міщанам Торуня про надання торгових прав. Болеслав Юрій, стор. 151.

1320 р., серпня 27 — Андрія міщанам Кракова, про надання торгових прав. Болеслав Юрій, стор. 150—151.

1324 р., травня 3 — Ради м. Володимира раді м. Штральзунда, з проханням повернути володимирським купцям сукно з розбитого корабля, ЗНТШ, т. 72.

1325 р. — Юрія Тройденовича — Веренгеру, великому магістру Тевтонського ордену, про відновлення союзу. Болеслав Юрій, стор. 4.

1327 р., березня 9 — його ж, Веренгеру про підтвердження союзу. Болеслав Юрій, стор. 4—5.

1334 р., лютого 11 — його ж, Людеру, великому магістру Тевтонського ордену, про підтвердження союзу. Болеслав Юрій, стор. 153—154.

1335 р., жовтня 20 — його ж, Теодорику з Альденпурка, великому магістру Тевтонського ордену, про підтвердження союзу. Болеслав Юрій, стор. 154—155.

1339 р., січня 20 — його ж, про надання магдебурзького права м. Сяніку. Болеслав Юрій, стор. 77—79.

1341—1342 рр. — Дмитра Дядька, управителя і старости Руської землі, про забезпечення прав міщанам Торуня. Болеслав Юрій, стор. 157.

Підроблені грамоти Льва Даниловича опубліковані у виданнях: Cl. Chodykiewicz, *Dissertationes de episcopatu Kijoviensi, Haliciensi necnon Leopoliensi*, Leopoli, 1770; J. Lewicki, *Grammatik des ruthenischen oder kleinrussischen Sprache in Galizien, Przemyśl*, 1834; Д. Зубрицкий, *Критико-историческая повесть временных лет Червонной, или Галицкой, Руси*, М., 1845; «Галицкий исторический сборник», вип. 2; ВО, т. 8, стор. 147; AGZ, т. I, № 4; И. Линниченко, *Черты из истории сословий в Юго-Западной (Галицкой) Руси*, «Ученые записки Московского университета», Отдел историко-филологический, т. 20; його ж, суспільні верстви Галицької Русі XIV—XV в., «Руська історична бібліотека», т. I, Львів, 1899; М. Грушевський, *Чи маємо автентичні грамоти князя Льва?* ЗНТШ, т. 54.

Іноземні грамоти

Збереглася значна кількість іноземних грамот, які висвітлюють зв'язки галицько-волинських князів з Польщею, Угорщиною, Римом та ін. Вони опубліковані в таких збірниках документів:

«Акты исторические», т. I, СПб., 1841; Dogiel M., *Codex diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae*, t. I, Vilnae, 1758; Ryszczewski L., A. Muczkowski, *Codex diplomaticus Poloniae*, t. I,

Warszawa, 1847; D a n i ł o w i c z J., Skarbiec dyplomatów, Wilno, 1860; P i e k o s i ń s k i F., Codex diplomaticus Poloniae Minoris, t. 1—3; Cracoviae, 1876—1877; R a d z i m i ń s k i Z. L., G o r c z a k B., Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków, t. 2, Lwów, 1888; F é j e r G., Codex diplomaticus Hungariae, Budae, 1827—1844; «Monumenta Hungariae historica, Diplomataria», t. 1—40, Budapest, 1857, та ін.; T h e i n e r A., Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae, t. I, Romae, 1866; P o t t h a s t A., Regesta pontificum romanorum, Berolini, 1871—1875; «Documenta pontificum romanorum historiam Ucrainae illustrantia», Romae, 1953.

ГАЛИЧИНА ПІД ВЛАДОЮ ФЕОДАЛЬНОЇ ПОЛЬЩІ

(середина XIV ст. — кінець третьої чверті XVIII ст.)

Вступні зауваження

Після смерті останнього галицько-волинського князя Юрія II (1340 р.) почалася боротьба за Волинь та Галичину. Спочатку Галицькі землі захопив польський король Казимир, і під його владою вони перебували у 1349—1370 рр. Після смерті Казимира Галицька земля у 1370—1387 рр. перейшла під владу угорських королів, причому в 1372—1379 рр. користувалася особливою автономією під управлінням опольського князя Владислава. В 1387 р. Галичина знову опинилася під владою феодальної Польщі і перебувала під нею до 1772 р.

Для цього періоду основними джерелами служать документи—акти, грамоти, договори, листи та ін. Літописи (хроніки) мають другорядне значення.

Названі джерела розподілено на такі групи:

А. Адміністративно-правові: документи про адміністративний устрій Руської землі; постанови сеймиків; реєстри податків; судові книги і документи; інвентарі, люстрації, візитації; описи замків та міських укріплень.

Б. Про економічні відносини: сільське господарство, гірництво, ремесло і цехи, торгівля.

В. Про соціально-політичні відносини: соціальне становище та виступи селян; виступи міського населення; виступи шляхти; боротьба проти національного та релігійного гніту; зв'язки з Росією; етнічні меншості; організація війська; воєнні походи.

Г. З історії освіти і культури: братства, школи, друкарство і книгарство, бібліотеки, лікарні, побут.

Д. З історії міст і сіл.

Е. Літописи, мемуари, щоденники.

А. Адміністративно-правові джерела

Документи про адміністративний устрій Руської землі

Загарбання Руської землі, тобто Галичини, феодальною Польщею було закріплене рядом юридичних актів, укладених Польщею з іншими державами — Угорщиною, Чехією, Литвою. Щоб залучити на свій бік галицьких панів і тісніше зв'язати їх з Польською державою, польські королі надали Галичині ряд привілеїв, які в основному стосувалися справ шляхти.

1350 р. — Договір польського короля Казимира з угорським Людовиком у справі Галичини. КН, 1892, стор. 30—31.

1352 р. — Договір Казимира з литовськими князями про поділ Галицько-Волинського князівства. Розов, № 3.

1366 р. — Договір Ольгерда та інших литовських князів з Казимиром про галицько-волинські землі. Розов, № 7.

1372 р. — Надання Людовиком Угорським Владиславу Опольському управління Руським королівством. AGZ, т. 3, № 20.

1379 р. — передача Владиславом Опольським управління Русі Людовику. AGZ, т. 3, № 27.

1387 р. — Заклик Владислава Опольського не визнавати влади Ядвіги в Руській землі. AGZ, т. 3, № 39.

1387 р. — Передача Владиславом Опольським Руської землі чеському королю Вячеславу. Féjer, т. 10, ч. 1, стор. 392.

1387 р. — Підтвердження привілеїв Перемишльської землі Ядвігою. AGZ, т. 7, № 49.

1387 р. — Забезпечення Ядвігою вільного проїзду представникам Львова, AGZ, т. 3, № 40, 41.

1388, 1389 р. — Зобов'язання Ягайла не відокремлювати Львівської землі від Польщі. AGZ, т. 2, № 17; т. 3, № 50.

1392 р. — Вимога Зигізмунда, угорського короля,

комісії для вирішення справи Русі. CDP, т. 4, стор. 151.

1412 р. — Договір Зигізмунда Угорського з Ягайлом про спірні справи (в тому числі про Галичину). Dogiel, т. I, стор. 46—48.

1425 р. — Зобов'язання міщан Львова бути вірними Ягайлові і його синові Владиславу. AGZ, т. 4, № 73.

1434 р. — Зрівняння в правах Владиславом Ягайловичем шляхти Руської землі з польською шляхтою. Długosz, т. 4, стор. 348.

1454 р. — Передача панам Руської землі скриньки з привілеями цієї ж землі на збереження львівській міській раді. AGZ, т. 5, № 136.

1456 р. — Привілеї Казимира Ягайловича руським землям. MRPS, т. 1, № 350, 352.

1457 р. — Наказ Казимира Ягайловича розбирати судові справи шляхти Руської землі і Поділля в межах їх земель, AGZ, т. 5, № 154.

1459 р. — Заява Казимира Ягайловича про те, що податок на пруську війну не зачіпає привілеїв Руської землі. AGZ, т. 6, № 33.

1462 р. — Привілей Казимира Ягайловича Белзькій землі. VL, т. 1, стор. 199.

1493 р. — Підтвердження Яном Альбертом прав Львівської землі. AGZ, т. 7, № 100.

1493 р. — Підтвердження Яном Альбертом прав Сяницької землі. Rykaszewski, стор. 261.

1493 р. — Заява Яна Альберта про те, що мешканці Львівської землі платять податок добровільно. AGZ, т. 7, № 102.

1510 р. — Наказ Зигізмунда I у справі прострочень в судах Галичини. Грушевський, Матеріали, № 67.

Постанови сеймиків

Сеймики — це зібрання шляхти для вирішення господарсько-фінансових, військових та адміністративних справ даної землі або повіту. Сеймик для Львівської і Перемишльської земель відбувався у Вишні; Галицької землі — у Галичі, а також у Львові, Перемишлі, Сяноку, Теревовлі — відповідних повітів; в Белзі — Белзького воєводства. Сеймики ухвалювали постанови в справах своєї округи та «інструкції» своїм депутатам на сейм.

Повністю постанови вишенських та галицьких сей-

миків XVI—XVIII ст. опубліковані в «Akta grodzkie i ziemskie», т. 20—25.

Окремі ухвали різних сеймиків знаходяться у виданнях: AGZ, т. 5, 6, 11; Жерела, т. 4, № 1, 2, 21, 34, 36, 39, 66, 72, 154; т. 5, № 27, 29, 53, 56, 76, 78; т. 8, № 35, 71, 77; SRP, т. 18, 20; КН, 1897, стор. 341; Prochaska. Sejmik.

Реєстри податків

Важливим джерелом для дослідження соціально-економічних відносин, а також для визначення чисельності населення служать реєстри податків.

Податки у феодальній Польщі спершу призначав король, а з кінця XV ст. — ухвалював сейм. Коронний великий підскарбій вів реєстри державних прибутків і видатків. Збирання податків з населення було доручене поборцям, а збирання мит у прикордонних комохах та по містах — митникам. Найбільш поширені назви податків: побір (визначав різні роди податків), подимне — податок від двору, ланове — від лану (більше 20 гектарів), чопове і шеляжне — від алкогольних напоїв, шос — від будинків у містах, рогове — від худоби, прасолка — від продажу солі, стація — на утримання війська, поголовне — від євреїв.

Сеймові конституції зібрані у виданні «Volumina legum», т. 1—8, Варшава, 1732—1782, друге видання — СПб., 1859—1860.

Реєстри податків Руського воєводства за 1508—1589 рр. опубліковані: «Źródła dziejowe», т. 18, ч. I; ухвали сеймиків про податки — AGZ, т. 20—25.

Окремі документи, що торкаються податків, є у виданнях: Prochaska, Materiały, № 242; КН, 1891, стор. 834; 1892, стор. 550; DGL, 1872, № 2; Жерела, т. 4, № 143.

Судові книги і документи

Велике значення для дослідження історії західно-українських земель мають документи численних судових установ. На території краю існували гродські суди в Белзі, Бузьку, Галичі, Жидачеві, Любачеві, Львові, Переворську, Перемишлі, Сяніку, Тереховлі, а до пер-

ших десятиліть XVI ст. також у Самборі, Стрию та ін. Гродські суди під керівництвом королівських старост вирішували кримінальні справи (наси́льство, розбій, підпал, наїзд) та деякі цивільні справи шляхти, міщан та ін. У книгах цих судів записано громадські й приватні документи.

Земські суди були в тих же містах, що й гродські. Вони під керівництвом земських суддів вирішували цивільні справи шляхти.

Підкоморські суди під керівництвом підкоморія розглядали справи про визначення меж земель; інколи підкоморія заступав коморник і такий суд називався коморницьким.

Скарбові, або фіскальні, суди, встановлені у XVIII ст., розглядали справи про зловживання збирачів і орендарів податків. Цими справами займалися комісії або суди «доброго порядку».

Каптурові суди були екстраординарними і діяли під час міжкоролів'я; вони виконували функції гродських судів, але мали право негайно виконувати присуд.

Конфедератські суди — це виняткові суди, створювані шляхетськими конфедераціями для вирішення кримінальних справ.

Міські, вйтівські, або лавничі, суди під головуванням вйта існували в усіх містах і містечках. У більших містах, як Львів, Перемишль та ін., деякі судові справи вирішувала міська рада. Апеляційною інстанцією для міських судів був вищий суд німецького права в Сяніку. У шляхетських містечках вирок суду підтверджував власник міста або його заступник. У Львові, Язлівці, Снятині існували окремі вірменські суди для міщан-вірменів.

Сільські суди існували в деяких селах німецького та волоського права.

У духовних судах вирішували справи православні, уніатські та католицькі єпископи у Львові і Перемишлі.

Єврейські суди існували в містах, в яких жила значна кількість єврейського населення. У Львові існував при гродському суді окремий підвояводський суд у справах євреїв.

На рішення гродських, земських та міських судів дозволялося апелювати до люблінського трибуналу та до королівських судів. Для селянських справ у коро-

лівщинах вищою інстанцією був референдарський суд.

Найдавніші книги гродських, земських та підкоморських судів Руського воєводства опубліковано повністю; AGZ, т. 11 — сяніцькі; т. 12 та 16 — галицькі; т. 13 — перемишльські і переворські; т. 14 і 15 — львівські; т. 17 — перемишльські і львівські; т. 18 — перемишльські; т. 19 — львівські, перемишльські, переворські, сяніцькі, галицькі, белзькі, бузькі та любачівські.

Окремі документи про вибори суддів сеймиками, про встановлення каптурових, фіскальних та конфедераційних судів, про збереження судових книг та ін. — у AGZ, т. 20—25.

Списки обвинувачених у злочинах у Сяніцькому гродському суді 1554—1638 рр. опублікував Balzer, Register.

Справи референдарського суду частково опубліковані І. Барановським, KR.

Інвентарі, люстрації, візитації

Для вказаного періоду немає спеціальних статистичних джерел, які відображали б соціально-економічні відносини. Дослідник повинен користуватися такими матеріалами господарсько-адміністративного характеру, як інвентарі маєтностей, люстрації, або ревізії, королівщин і замків, візитації церков і монастирів.

Інвентарі шляхетських маєтностей склалися під час продажу землі або передачі її в оренду. Землевласник вказував в інвентарі кількість оброблюваної землі, лісу, сіножатей та кількість селян різних категорій і їх повинності — данини, чинші, роботи, наявність млинів, броварень, гуралень, загальний доход від маєтності тощо.

Люстрації, або ревізії, — це описи державних земель, так званих королівщин, які були у розпорядженні короля. Управляли королівщинами королівські старости. Пйотрківський сейм 1562—1563 рр. поділив королівщини на землі «столові», або «економії» (під управлінням «адміністраторів»), доходи від яких ішли на королівський двір, на землі «коронні», четверта частина доходів від яких («кварта») призначалась на утримання війська.

Люстрації королівщин були проведені в 1564—1566,

1570, 1620, 1660—1670, 1760 рр. Вони дають дані про кількість дворич, або ланів, різні категорії селян з повинностями, про ліси, сіножаті, стави, млини, а також про господарство фільварків.

Люстрації містять відомості про трудове населення і підприємства міст, ярмарки, мито тощо.

Опубліковано виписки із люстрацій окремих міст і замків: Baliński—Lipiński, т. 2, ч. 1—2.

Списки королівщин: Piotrowski, Czernyński, Dąbowski, Podział, стор. 261, 265.

Опубліковані такі люстрації і описи маєтностей:

1469 р. — Список заставлених королівств, ŻD, т. 18, додаток, стор. 1—66.

1494—1497 рр. — Опис Перемишльського староства. ЗНТШ, т. 19, стор. 1—24.

1564—1566 рр. — Люстрації королівщин Руського воєводства. Жерела, т. 1—3.

1565 р. — Люстрація Сяніцького староства. DGL, 1860 р., № 1, 3, 5—12, 14—27, 30—51.

1566 р. — Люстрація Галицького староства. БОК, т. 2, стор. 354—402.

1570 р. — Люстрації королівщин Руського воєводства. Жерела, т. 7.

1570 р. — Люстрація Львівського староства, Неск, вип. 2.

1570 р. — Люстрація Скальського староства, DGL, 1859 р., № 37—40.

1615—1616 рр. — Люстрація Скальського і Червоногородського староств. ŻD, т. 5, стор. 17—24.

1629 р. — Люстрація Скальського і Червоногородського староств. ŻD, т. 5, стор. 191—193.

1657 р. — Універсал про Самбірську економію, PNL, 1892, стор. 424—425.

1698 р. — Ревізія Самбірської економії. АКР, т. 5, стор. 311—365.

1764 р. — Перелік сіл і війтівств Сяніцької землі. Stadnicki, O wsiach, стор. 81—82.

1765 р. — Люстрація Львівського староства. DGL, 1868, № 39—52; 1869, № 1—5, 7—20, 22—26.

1765 р. — Список євреїв Львівської землі і Жидачівського повіту. АКН, т. 6.

1765 р. — Список євреїв Галицької землі. АКН, т. 11, стор. 11—31.

1766 р. — Ревізія Самбірської економії. DGL, 1872.
1772 р. — Список староств і королівщин. Stadnicki, O wsiach, стор. 31—37.

Візитації — це ревізії парафій і монастирів, які відбувалися за наказом єпископів.

Візитації монастирів Галичини XVIII в. були опубліковані частково: «Шематизм провінції св. Спасителя Чина св. Василя Вел. в Галиції», Львів, 1867.

Візитації римо-католицької церкви опублікував Т. Піравський у «Описі стану Львівської архієпархії». 1616. Неск, вип. 2.

Опис замків та міських укріплень

Матеріалами для історії замків та міських укріплень служать їх інвентарі та ревізії; королівські замки підлягали ревізіям королівських люстраторів, інвентарі магнатських замків складали самі власники.

Ревізії деяких замків XV ст. опубліковано в ЗНТШ, т. 7, 12, 18.

Інвентарі та описи замків XVI—XVIII ст. зібрав Чоловський (Czołowski, Dawne zamki); деякі інформації дають: Baliński—Lipiński, т. 2.

Опубліковано окремі матеріали про такі замки:

Бережани — SKHS, т. 5, стор. 41.

Жовква — Там же, т. 5, стор. 42.

Ляшки Муровані — Там же, т. 7, стор. CCCLXXI.

Львів — AGZ, т. 4, № 30, т. 9, № 85; Barącz, PDP, стор. 71, 91, 167; DGL, 1868, № 39; Czołowski, Wysoki Zamek.

Перемишляни — SG, т. 9, стор. 169.

Самбір — Dörflerówna, № 253, 254, 290.

Сянік — AGZ, т. 11, № 2681.

Яворів — PNL, 1907, стор. 743.

Б. Джерела про економічні відносини

Сільське господарство

Джерела з історії сільського господарства дуже скупі. Деякі дані про стан землеробства і тваринництва у королівських землях, а також у фільварках знаходимо

в люстраціях. Відомості про приватне шляхетське господарство дають інвентарі. Але цих документів опубліковано дуже мало: Розов, № 18; AGZ, т. 11, № 2173; Жерела, т. 1—3, 7; Chomętowski.

Гірництво

На Прикарпатті, в околицях Коломиї, Долини, Дрогобича, Старої Солі та ін., існували численні соляні бані, в яких виварювали сіль. У північних районах Галичини добували і переробляли залізну руду.

Відомості про ці промисли є у публікаціях: Жерела, т. 1—3, 7; AGZ, т. 9, № 38; т. 11, № 1347, 1348; Gałkiewicz, № 7; Łabęcki; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 634—635, 722—725; Kwartalnik historii kultury, 1954, № 4; Studja z dziejów górnictwa i hutnictwa, т. I, 1957.

Ремесло і цехи

Основними документами з історії ремесла є цехові статuti, складені самими цехами, ухвалені міською радою та інколи підтверджені королем. Цехи мали також свої цехові книги, в які вписували майстрів, підмайстрів та учнів; існували також протоколи засідань, книги прибутків та ін. Дані про цехи знаходимо і в люстраціях міст, у податкових реєстрах та книгах судів.

Опубліковано такі матеріали про цехи:

Бучач — Barącz, P. Bucz., стор. 16—27.

Великі Мости — DGL, 1851, № 19.

Будзанів — Bayger, стор. 185.

Дрогобич — DGZ, 1854, № 26—27; Gałkiewicz, № 75, 93, 94.

Коросно — DGL, 1854, № 28—30.

Лісько — Грушевський, Матеріали, № 91.

Львів — AGZ, т. 1, № 47; т. 3, № 52; т. 6, № 97, 109; т. 7, № 61, 67; DGL, 1857, № 26, 27; 1861, № 42; SKHS, т. 5, стор. CXXXIV; Петрушевич, 1, стор. 318; Kowalczyk; ЛС, 1870, стор. 102.

Немирів — DGL, 1853, № 62.

Олесько — DGL, 1861, № 21.

Перемишль — AGZ, т. 6, № 1, 8, 18, 19, 99, 104, 130; Грушевський, Матеріали, № 104; ЛБ, вип. 6, стор. 22; Arłamowski.

Потилич — DGL, 1853, № 27.

Самбір — DGL, 1853 р., № 47; Kuczera, т. I, стор. 465—488.

Станіслав — Barącz, PS, стор. 36, 89.

Старий Самбір — ЛБ, вип. 4.

Струсів — Bayger, стор. 187—189.

Сянік — Borzemski, стор. 81—110.

Тернопіль — DGL, 1855, № 8, 9.

Товсте — SG, т. 12, стор. 435—436.

Чортків — ЗНТШ, т. 150, стор. 181—187.

Язловець — DGL, 1861, № 10, 11.

Торгівля

Матеріали з історії торгівлі зустрічаються у трьох групах документів. Перша — грамоти королів, які давали містам привілеї на ярмарки і торги, більшим містам — «право складу» (яке зобов'язувало купців з товарами на деякий час затримуватись у даному місті), визначали напрям торгових шляхів, звільняли купців від мит та ін. Друга група — митні книги, які вели службовці, що збирали мита. Третя група — документи купецьких і крамарських цехів (які були організовані на зразок ремісничих): угоди між купцями, судові справи про торгівлю. З цих джерел опубліковані здебільшого тільки королівські грамоти.

Документи про торгівлю Львова опубліковані у виданнях: AGZ, т. 1, № 28, 34; т. 3, № 30, 32, 76; т. 4, № 33, 70, 75; т. 5, № 35, 41, 64, 84, 85, 97, 98, 104, 111, 130, 143, 148; т. 6, № 36, 43, 46, 50, 67, 103, 105, 113, 114, 136; т. 7, № 73, 74, 89, 94; т. 7, додаток, № 1—14; т. 9, № 111—113, 118—120, 126, 132, 139, 143, 147, 148, 154, 157; т. 21, № 206, 209; Грушевський, Матеріали, № 68, 75; Prochaska, Materiały, № 18, 21, 211; АКР, т. 5, стор. 50, 565; DGL, 1854, № 12, 13, 15; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 136; І в. Крип'якевич, Матеріали до історії торгівлі Львова, ЗНТШ, т. 65.

Документи про торгівлю інших міст: AGZ, т. 6, № 26, 53; т. 7, № 77; т. 11, № 1003, 2637; т. 21, № 229, 250, 254, 259; т. 22, № 11; Грушевський, Матеріали, № 93; Borzemski, стор. 26, 46; ZD, т. 18, ч. 1 В, стор. 67; Kuczera, стор. 262; DGL, 1855, № 21; Barącz, PDP, стор. 45; Wagner.

Документи про зміни у монетній системі: AGZ, т. 1, № 28, 34, 41, 61, 76, 80; т. 21, № 206, 212; Barącz, PDP, стор. 39, 43, 80.

В. Джерела про соціально-політичні відносини

Соціальне становище і виступи селян

Матеріалами для вивчення соціального становища селян служать в основному ревізії та інвентарі шляхетських маєтностей, а також різні документи про окремі села. Скарги селян на пригнічення з боку шляхти, королівських військ та інших знаходимо в книгах гродських судів. Багатий матеріал про становище селян у королівщинах дають книги референдарських судів та окремі королівські накази. Виступи селян проти шляхти описані у скаргах шляхти (в книгах гродських судів) та в постановах сеймиків. Найповніше матеріали про селянські виступи під час визвольної війни 1648—1654 рр. подано в 4-у та 5-у томах «Жерел до історії України—Русі».

Опубліковано такі документи про становище та виступи селян:

1397 р. — Наказ папи Боніфатія IX з'ясувати причини незадоволення населення десятинами для католицького духовенства. AGZ, т. 3, № 26.

1406 р. — Свідчення перемишльського єпископа про данини жителів Галичини католицькому духовенству. AGZ, т. 4, № 12.

1426 р. — Королівський наказ про вирішення спорів за «архієпископщину», AGZ, т. 3, № 100.

1431 р. — Королівський наказ у справі селянина Чурила з Вербіжа з орендарем Волчком за володіння землею. AGZ, т. 2, № 53.

До 1435 р. — Наказ галицького старости про суди над «злочинцями»-селянами. AGZ, т. 12, № 4204.

1435 р. — Статут про обов'язки селян. AGZ, т. 12, № 4203.

1441 р. — Судова справа про напад селян з Ясенова у Сяніччині на пана. AGZ, т. 11, № 1381, 1383, 1390.

1444 р. — Справа селян із Ставчан, які відмовились прийняти німецьке право і покинули село. AGZ, т. 14, № 1106, 1107, 1124, 1125.

- Близько 1450 р. — Статут Руської землі про селян. АҚР, т. 2, стор. 1—4.
- 1452 р. — Список «відомих розбійників» із Сяніччини. AGZ, т. 11, № 3082.
- 1460 р. — Королівський наказ про повинності селян с. Медики. Грушевський, Матеріали, № 52.
- 1464 р. — Королівський наказ в захист селян с. Болзови. AGZ, т. 1, № 23.
- 1473 р. — Протест селян Костієва, Зашкова і Зарудець проти данини збіжжям. AGZ, т. 6, № 115.
- 1491 р. — Матеріали про виступ Мухи. МРН, т. 3, стор. 239; ŻD, т. 10, стор. 31—37.
- 1502 р. — Звільнення селян з Гонятич від обов'язків для львівського замку. AGZ, т. 2, № 133.
- 1531 р. — Королівське рішення в справі суперечки селян с. Просіка з війтами за землю. Грушевський, Матеріали, № 81.
- 1533 р. — Звільнення селян Дрогобицького староства від деяких повинностей. Gałkiewicz, № 19, 39.
- 1533 р. — Королівський наказ про повинності селян Страхотини у Сяніччині. Грушевський, Матеріали, № 84.
- 1544 р. — Королівський наказ про селян Батятич Кам'янецького староства. Там же, № 90.
- 1548 р. — Королівський наказ про селян Любичі Белзького староства. Там же, № 94, 95.
- 1548 р. — Королівський наказ про селян волоського права в Сяніччині. Там же, № 96.
- 1548 р. — Королівський наказ про селян Боська і Вороблика в Сяніччині. Там же, № 97.
- 1548 р. — Королівський наказ про селян Ворочанки в Сяніччині. Там же, № 99.
- 1559 р. — Королівський наказ про повинності селян с. Рогів в Сяніччині. Там же, № 112.
- 1567 р. — Королівський наказ про селян Перемишльської королівщини. Там же, № 122.
- 1567 р. — Королівський наказ селянам Солонки платити десятину попові. Там же, № 124.
- 1569 р. — Королівський наказ у справі скарг селян Буцева. Там же, № 125.
- 1569 р. — Королівський наказ селянам Торків. ЗНТШ, т. 45, стор. 13.
- 1574 р. — Королівський наказ про повинності селян

с. Рогів. Грушевський, Матеріали, № 130, 132; ЗНТШ, т. 45, стор. 13.

1592 р. — Декрет референдарського суду в справі скарги селян Бунева. КР, т. 1, № 13.

1592 р. — Декрет референдарського суду селянам Самбірської економії. КР, т. 1, № 15.

1592—1594 рр. — Декрет референдарського суду селянам Пріся, Радружа, Кобильниці, Смолина і Башні в Любачівському старостві. КР, т. 1, № 2—6.

1593 р. — Декрет селянам Красова, Бродів (Бродків) і Добрян у Львівському старостві. КР, т. 1, № 18—20.

1597 р. — Декрет селянам Солонки і Жиравки у Львівщині. КР, т. 1, № 51.

1597 р. — Декрет селянам Люблинця в Любачівщині. КР, т. 1, № 52.

1602 р. — Декрет селянам Вишатиц, Негрибки і Цикова у Перемишльському старостві. КР, т. 1, № 61—63.

1602 р. — Декрет селянам сіл над р. Стрваж. КР, т. 1, № 64.

1602 р. — Декрет селянам Гочева і Іскрині у Сяніччині. КР, т. 1, № 68, 69.

1602 р. — Декрет селянам Медики, Торків і Буцівка. КР, т. 1, № 71, 72.

1602 р. — Декрет селянам Ворочанки у Сяніччині. КР, т. 1, № 72.

1611 р. — Акт конфедерації шляхти проти «свавільних людей». AGZ, т. 20, № 92.

1615 р. Заклики сяніцького каштеляна до боротьби з «свавільними купами». AGZ, т. 20, № 102—104.

1620 р. — Забезпечення млина селянинові С. Жолкевським. PSZ, № 77.

1620—1623 рр. — Королівська інструкція про суди над селянами в Тухольській волості. АКР, т. II, стор. 92—99; PNL, 1890, стор. 1162—1163.

1647—1648 рр. — Ухвали сеймиків проти карпатських «розбійників». AGZ, т. 20, № 229; т. 21, № 11.

1648 р. — Зізнання козацького розвідника Яреми Концевича перед польським судом. ПАК, т. 1, вид. 2, № 39.

1648 р., грудня 12 — Універсал Б. Хмельницького на захист селян, які брали участь у визвольній війні. ДБХ, № 36.

1648—1650 рр. — Судові справи про виступи селян проти шляхти. Жерела, т. 4, 5.

1648—1650 рр. — Королівські накази до шляхти виступити на боротьбу проти селян. Жерела, т. 4, № 16, 26, 35, 52.

1648—1650 рр. — Королівські накази селянам припинити боротьбу проти шляхти. Жерела, т. 4, № 33, 38, 55; т. 5, № 52.

1648—1649 рр. — Листи С. Кушевича про селянсько-козацькі рухи. Жерела, т. 4, № 7—10, 12, 15, 17, 18, 23—25, 30, 32; т. 5, № 10, 14, 20; т. 6, стор. 107—120.

1649 р. — Зізнання учасників селянського повстання Василя Амброжика з Живачева, Андрія з Губина, Грицька Турчиняка із Зборова. Жерела, т. 4, № 40, 41, 156.

1649 р. — Свідчення возного про відмову селян виконувати панщину. Жерела, т. 5, ч. 2, № 43.

1654 р. — Ухвала вишенського сеймику проти селян-повстанців. AGZ, т. 21, № 71.

1656 р., 1661 р. — Ухвали сяніцької шляхти про виступ проти селян. AGZ, т. 21, № 108, 178.

1661 р. — Ухвала сяніцького суду про виступ проти селян. Prochaska, Samorząd, № 2.

1675, 1677, 1678 рр. — Ухвали сяніцької шляхти про виступ проти «свавільних людей» (селян). AGZ, т. 22, № 98; Prochaska, Samorząd, № 3, 4.

1678 р. — «Ординація» піхоти для боротьби з повстанцями. AGZ, т. 22, № 38.

1695 р. — Постанова з'їзду шляхти про оборону від «свавільних людей» в Сяніччині. AGZ, т. 22, № 98.

1698 р. — Ординація «доброго управління» в Тухольській волості (про карання селян). АКР, т. 11, стор. 197—199.

1698 р. — Універсал сяніцького старости про оборону від повстанців. AGZ, т. 22, № 117.

1699 р. — Постанова сяніцької шляхти про оборону від «розбійників». AGZ, т. 22, № 121; Prochaska, Samorząd, № 5.

1714 р. — Лист шляхти Руського воєводства до імператора Карла VI про спільну боротьбу проти повстанців з Угорщини. AGZ, т. 22, № 238.

1717 р. — Судова справа про виступ селян проти

шляхти у Мшанці Гусятинського повіту. Барвінський, вип. 1, стор. 109—111.

1720 р. — Справа про втечу селян з Незвищ. Там же, стор. 113.

1734 р. — Лист М. Потоцького про виступ селян проти шляхти. Barasz, PDP, стор. 263—265.

1734 р. — Постанова галицької шляхти проти опришків та «свавільних» селян. AGZ, т. 25, № 218.

1742 р. — Універсал Й. Потоцького про рух опришків під проводом Довбушука. Целевич, стор. 190—191.

1745 р. — Зізнання Ст. Дзвінчука про смерть Олекси Довбуша. Целевич, стор. 178—180.

1754 р. — Судова справа проти Василя Баюрака і його товаришів. Целевич, стор. 204 і далі.

1754 р. — Смертний вирок Василеві Баюраку. Целевич, стор. 240—241.

1757 р. — Справа про пригнічення селян Зельманом Вольфовичем. «Прикарпатская Русь», 1888, № 2; Zuch.

1759 р. — Лист М. Дешерта про напад опришків на Болахів. Целевич, стор. 272—273.

1759 р. — Універсал Яна Браніцького проти опришків. Целевич, стор. 279—280.

1759 р. — Справа проти Івана Бойчука і його товаришів. Целевич, стор. 244 і далі.

1770 р. — Відповідь стрийського старости на скарги селян. Prochaska, Stryj, № 24.

Виступи міського населення

Матеріали про виступи в містах є в міських книгах та в книгах гродських судів. Оpubліковано невелику кількість цих матеріалів.

1458 р. — Присуд у справі спірки між львівськими міщанами та міською радою. AGZ, т. 6, № 29.

1570 р. — Постанова ревізорів у справі спірки міщан Стрия із старостою. Prochaska, Stryj, № 6, 7.

1574 р. — Королівський наказ старості не пригнічувати міщан м. Тиряви. Грушевський, Матеріали, № 131.

1575—1577 рр. — Протест міських рад м. Львова, Кросна і Перемишля проти судочинства каптурового суду. AGZ, т. 20, № 12, 13, 17, 18, 19, 31.

1602 р. — Декрет референдарського суду в справі скарги перемишльського цеху гарбарів на королівського старосту. KR, т. 1, № 65.

1620 р., 1629 р. — Скарги «поспільства» м. Самбора проти міської ради. Dörflerówpa, № 180; Kuczeга, т. 1, стор. 218—221.

1632 р. — Протест міської ради м. Львова проти каптурового суду. AGZ, т. 20, № 179.

1648—1650 рр. — Документи і матеріали про участь міщан у визвольній війні. Жерела, т. 4, 5, 6.

1657 р. — Протест міської ради Львова проти вступу шляхетського війська до міста. AGZ, т. 21, № 119.

Боротьба проти національного та релігійного гніту

Опубліковані матеріали торкаються таких питань: боротьби українських міщан проти католицько-польського патриціату; виступів братств на захист православної віри; боротьби селян проти данин польському духовенству; участі шляхти у визвольній боротьбі.

Основні матеріали знаходяться у виданнях: «Акты, относящиеся к истории Западной России», т. 1—3; «Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России», т. 1—5; «Акты Юго-Западной России», ч. 1, т. 1—4, 6, 10—12; «Дополнения к Актам историческим»; AGZ, т. 1—25; Г о л у б е в, Киевский митрополит Петр Могила; М. Harasiewicz. Annales ecclesiae ruthenae, Leopoli, 1862. И. Ш а р а н е в и ч, Черты из истории церковных бенефиций и мирского духовенства в Галицкой Руси, Львів, 1902; А. П е т р у ш е в и ч, Сводная галицко-русская летопись; М. Г р у ш е в с ь к и й, Сторінка до історії сільського духовенства, ЗНТШ, т. 34; й о г о ж, Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України, ЗНТШ, т. 63, 64, 69; «Схематизм епархии перемышльской на год 1879»; А. Д о б р я н с к и й, История епископов трех соединенных епархий — перемышльской, самборской, сяноцкой, Львів, 1893; Ю. Ц е л е в и ч, Історія Скиту Манявського, Львів, 1887; «Шематизм адміністрації Лемковщини», Львів, 1930, та ін.

1360 р. — Королівський наказ про конфіскацію землі шляхтичам Бутвичам із Сулимова, які брали участь в боротьбі проти Польщі. KDM, т. 3, № 739.

1372 р. — Накази папи Григорія XI усунути православних єпископів Галичини з їх кафедр. Theiner, т. 1, № 911.

1423 р. — Декрет Ягайла про надання львівському архієпископу права переслідувати «єретиків» — православних; підтвердження 1442 та 1509 рр. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 1.

1469 р. — Скарга духовенства Перемишльської єпархії на утиски державними службовцями і рішення короля з цього приводу. AGZ, т. 7, № 60.

1497 р. — Королівський наказ у справі скарги українських міщан Перемишля на пригноблення магістратом. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 4.

1498 р. — Королівський наказ про конфіскацію маєтностей шляхти з Березова, яка приєдналася до повстання Мухи. MRPS, т. 2, № 1179 (зміст).

1509 р. — Надання Зигізмундом I львівському католицькому архієпископу права призначати православних намісників. ДАИ, № 50.

1509—1510 рр. — Королівський наказ про конфіскацію земель шляхтичів Княгиницьких, які виїхали в Молдавію. Грушевський, Матеріали, № 65, 66.

1510 р. — Королівський наказ обирати до магістрату в Бузьку тільки католиків. Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1185.

1511 р. — Королівська заборона їздити до Молдавії попам з Галичини, СІР, т. 3, № 71.

1521 р., 1525 р. — Королівські накази на скарги українських міщан Львова проти гніту магістрату. MCS, т. 1, № 2, 5; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 6; ДАИ, стор. 457.

1530 р. — Лист про перехід жителів Галичини на бік молдавського воєводи. АТ, т. 12, № 393.

1538 р. — Лист православної шляхти і міщан про насильне скасування галицької митрополії. АЗР, т. 2, № 198.

1540 р. — Королівський декрет про заборону українським міщанам Дрогобича будувати церкву в місті. Gątkiewicz, № 23.

1541 р. — Королівський наказ не обирати українських міщан в Бузьку бурмистрами та лавниками. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 155.

1550 р. — Королівський наказ цехові лимарів та іншим в Городку приймати у цех тільки католиків. Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 570—571.

1553 р. — Королівський наказ не дозволяти україн-

ським міщанам у Самборі будувати і купувати будинки в районі міського ринку. DGL, 1873, т. 2, стор. 189—190.

1565 р. — Королівський наказ на скаргу духовенства Перемишльської єпархії в справі релігійного гноблення. Добрянский, ч. 1, стор. 59.

1572 р. — Королівський наказ на скарги українців м. Львова в справі пригнічення в місті; підтвердження 1574, 1577 рр. MCS, т. 1, № 53—57, 60, 63; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 27, 28, 31.

1577 р. — Заяви львівських міщан в зв'язку з ув'язненням Хоми Баби́ча та Хоми Кушні́ра. MCS, т. 1, № 61.

1578 р. — Королівський наказ на скарги львівських українців у справі пригноблення. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 168.

1584 р. — Заява єпископа Гедеона Балабана на католицького архієпископа Соліковського, який опечатав православні церкви в м. Львові. MCS, т. 1, № 72.

1585 р. — Заява православної шляхти Галичини про релігійний гніт з боку католиків. АЗР, т. 3, № 146; MCS, т. 1, № 75.

1585 р. — Угода Гедеона Балабана з Соліковським у церковних справах, MCS, т. 1, № 76.

1585 р. — Декрет короля Стефана на захист міської ради Львова від закидів українських міщан. MCS, т. 1, № 77.

1591 р. — Устав міста Магерова про заборону обирати православних міщан бурми́страми. Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1212.

1592 р. — Лист Успенського братства царгородському патріархові про пригнічення українських міщан у Львові. АЗР, т. 4, № 33; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 49.

1594—1595 рр. — Судові справи Успенського братства проти львівського магістрату про пригнічення українських міщан. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 48, 178; MCS, т. 1, № 335, 338, 344.

1595 р. — Королівський наказ старостам не пускати до Польської держави посланців константинопольського патріарха. AGZ, т. 10, № 2691.

1597 р. — Протест української шляхти проти постанови галицького сеймику у справах православної віри. AGZ, т. 24, № 10.

1598 р. — Лист Гedeона Балабана К. Острозькому про пригнічення українців м. Львова, MCS, т. 1, № 470; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 60.

1599 р. — Заяви львівських братств про спільний виступ на захист прав українців в місті. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 11, № 1.

1599—1625 рр. — Дані про витрати Успенського братства на судові справи проти львівського магістрату. Там же.

Кінець XVI ст. — Списки ремісників-українців, не прийнятих до львівських цехів. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 206.

1600 р. — Позов проти львівського магістрату в справі скарги українських міщан. MCS, т. 1, № 849; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 179.

1601—1604 рр. — Скарги львівських ремісників-українців проти цехів. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 207, 209; Крыловский, № 10, 12.

1603, 1604 рр. — Листи К. Острозького і Г. Балабана про пригнічення львівських міщан. Крыловский, № 6, 11.

1603 р. — Протест перемишльської шляхти проти пригнічення православної віри. AGZ, т. 20, № 62.

1608 р. — Підтвердження за львівським католицьким архієпископом права призначати православних єпископів. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 67.

1609 р. — Наказ послам Успенського братства на варшавський сейм у справі утисків. Крыловский, № 17.

1613 р. — «Заява про руський народ» Яна Гербурга. «Вестник Западной и Южной России», 1862, т. I, стор. 216; ZDU, стор. 92—97.

1614 р. — Королівський наказ у справі пригнічення львівських міщан магістратом. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 70.

1615 р. — Королівська заборона українцям бути членами магістрату і цехів в м. Стара Сіль. Costres.

1616 р. — Лист Яна Гербурга папі Павлу V про пригнічення православної віри. Harasiewicz, стор. 250—252.

1620 р. — Промова Л. Древинського про пригнічення українського народу в Польщі. Д. Н. Бантыш-Каменский, Историческое известие о возникшей в Польше унии, М., 1864, стор. 66.

1638 р. — Протест шляхти Руського воєводства у зв'язку з тим, що вишенський сеймик не прийняв до відома скарги про пригнічення православної віри. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 6, № 298.

1641 р. — Протест сокальських міщан проти опечатання церков у Сокалі. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 231.

1649 р. — Наказ послам Успенського братства на сейм у Кракові в справі пригноблення львівських міщан. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 84, 85.

1649—1650 рр. — Документи з відомостями про покарання шляхти, яка брала участь у визвольній війні. Жерела, т. 4, № 42, 74, 97, 107, 153; т. 5, № 63, 74, 75, 80.

1651—1652 рр. — Акт суду над львівським друкарем А. Скольським, запідозреним у зраді Польщі. Вагасц, РДР, стор. 41; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 7.

1655 р. — Документи про переговори Б. Хмельницького з львівськими міщанами. Жерела, т. 6, стор. 122—151.

1657 р. — Універсал Б. Хмельницького на захист м. Львова, СЛ, стор. 265.

1659 р. — Королівський наказ не переслідувати людей грецької релігії. Добрянський, ч. 2, стор. 81.

1701 р. — Наказ львівського старости магістратові м. Львова не чинити утисків Успенському братству. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 192.

1712—1753 рр. — Документи про боротьбу Успенського братства за права українських міщан у Львові. ЮСЛС, № 1, № 25, 27, 28, 47, 115, 124, 130—132; т. 2, № 6, 10.

1714 р. — Протест магістрату м. Львова проти надання міських прав українським міщанам. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 181.

1725 р. — Наказ шляхтича знищити новопобудовану церкву в с. Боднарові. Барвінський, вип. 1, стор. 118.

1729 р. — Квитанція про сплacenня десятини уніатськими священниками костьолові в Галичі. Там же, стор. 121.

1758—1765 рр. — Список насильствених заходів католицького духовенства проти уніатської церкви у Львівській, Галицькій та інших землях. Арх. ЮЗР, ч. 4, т. 1, № 112.

1766 р. — Список документів про права православної церкви у Польській Речі Посполитій. Там же, № 218.

1768 р. — Постанова польського сейму про права православної церкви. Там же, № 223.

Зв'язки з Росією

Взаємовідносини західноукраїнських земель з Росією мали різномірний характер. Значного розвитку досягла торгівля великих міст Галичини з Російською державою: українські купці їздили до Москви, російські — до Львова і Ярослава. Львівські міщани подорожували до Москви також для ознайомлення з російською книгою і мистецтвом. Дуже часто їздили в Росію представники православного духовенства і монастирів за допомогою. В 1655 р. в облозі Львова Богданом Хмельницьким брали участь російські війська. До Львова приїжджали російські послы для дипломатичних переговорів, у Львові перебував Петро I. В 1706—1707, 1735—1739 і 1764—1772 рр. в Галичині були розташовані російські війська. Матеріали про російсько-українські взаємовідносини збереглися в актових книгах ЦДІА УРСР в м. Львові, а також в Центральному державному архіві давніх актів СРСР у Москві. В більшості — це документи про подорожі галичан до Росії та листування. Опубліковано ж їх небагато.

1406 р. — Документи про «експедицію» з Львова у Москву. РДЛ, т. 2, № 106, 116, 137, 202, 207.

1438 р. — Документ про перебування Данила із Смоленська у Львові. Там же, т. 4, № 722.

1529 р. — Опис подорожі російського посла Костянтина Замитського через Галичину. «Сборник Русского исторического общества», т. 35, стор. 784, 806—807.

1583 р. — Матеріали з даними про продаж російської юхти у Львові. Ptaszycki, № 36, 37.

1592 р. — Лист львівського Успенського братства царю Федору Івановичу. ЮИЛС, № 95, 96.

1592 р. — Листи турновського митрополита Діонісія царю і російським боярам про допомогу Успенському братству. Там же, № 91—94.

1592 р. — Лист і наказ Федора Івановича львівським міщанам. Там же, № 99, 100.

1592 р. — Лист александрійського патріарха Меле-

тія Пігаса царю Федору Івановичу про допомогу Успенському братству. MCS, т. 1, № 253.

1593 р. — Перепустка послам Успенського братства до Російської держави. Там же, т. 1, № 285.

1593 р. — Проїзний лист К. Острозького послам Успенського братства. Там же, № 102.

1606 р. — Документи про перебування львівських купців у Москві. АЗР, т. 4, стор. 302—303; Н. Бантыш-Каменский, Переписка между Россиею и Польшею, т. 2, стор. 84; «Акты исторические, относящиеся к России», т. 2, стор. 125, 160.

1622—1623 рр. — Документи про приїзд до Москви послів перемишльського єпископа Ісаї Копинського. Крыловский, № 36.

1625, 1626 рр. — Листи львівського єпископа Єремії Тисаровського царю Михайлу Федоровичу. Крыловский, № 39, 40.

1627 р. — Матеріали про обговорення «Катехизму» Лаврентія Зизанія в Москві. «Заседание в Книжной палате 18 февраля 1627 г. по поводу исправлений Катехизма Л. Зизания». Издание общества любителей древней письменности, № 17, М., 1878.

1644 р. — Документи про приїзд до Москви львівського диякона Степана Борецького. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 232.

1650 р. — Документи про приїзд до Путивля ченців Скитського монастиря. Там же, № 285; Арх. ЮЗР, т. 3, дод., № 1.

1650 р. — Лист львівського єпископа Арсенія Желиборського Андрію Желиборському у Москві. ПАК, т. 3, № 20.

1655 р. — Заклик російського уряду до населення західноукраїнських земель. АЗР, т. 14, стор. 199—204.

1656 р. — Лист Богдана Хмельницького з рекомендацією російському урядові ченців Скитського монастиря, які ідуть до Москви. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 226.

1657 р. — Документи про приїзд в Москву ченців з Галича та Львова. Там же, № 237.

1671 р. — Документи про приїзд в Москву ченців Скитського монастиря. Там же, № 256.

1671 р. — Лист скитського ігумена Дорофея царгородському патріарху Іоасафу про становище православної церкви в Галичині. Крыловский, № 77.

1673 р. — Документи про приїзд в Москву львівських міщан і духовенства. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 258.

1675 р. — Лист російського посла В. Тяпкіна у справі перемишльського єпископа А. Вінницького. Крыловский, № 79.

1675 р. — Листи львівського єпископа Йосифа Шумлянського російському урядові. Там же, № 80.

1679—1680, 1687 рр. — Документи про приїзд в Москву ченців Скитського монастиря. Там же, № 83, 85.

1686 р. — Про забезпечення «вічним миром» православної церкви у західноукраїнських землях. Летопись С. Величка, т. 2, стор. 574.

1688 р. — Документи про перебування російських послів у Львові. Петрушевич, 1, стор. 359.

1689 р. — Документи про приїзд у Москву посланця Й. Шумлянського. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 276.

1690 р. — Дозвіл царів Івана і Петра крехівським ченцям приїхати у Москву. Там же, № 142.

1692 р. — Документи про перебування російських послів у Львові. Петрушевич, 1, стор. 371.

1693 р. — Лист Й. Шумлянського патріарху Адріану. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 281.

1694 р. — Документи про приїзд у Москву ігумена Поліхронія з Галичини. Крыловский, № 87.

1700 р. — Документи про приїзд в Москву крехівських ченців. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 283.

1705 р. — Лист намісника Крехівського монастиря Іова Ф. О. Головіну. Крыловский, № 89.

1706—1707 рр. — Документи і матеріали про перебування російських військ і Петра I в Галичині. «Письма и бумаги Петра Вел.», т. 5, стор. 175 і далі; «Ведомости времени Петра Вел.», вип. 1, стор. 374 і далі; ВО, т. 6, стор. 88—114; AGZ, т. 10, № 6540, 6543, 6546, 6547, 6856.

1707 р. — Декрет Петра I про дозвіл Успенському братству вільного продажу книг на Лівобережній Україні. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 41.

1734—1739 рр. — Документи про перебування російських військ в Галичині. Вагасц, PDP, стор. 263; AGZ, т. 10, № 7004, 7029, 7056, 7068, 7075; Петрушевич, 4, стор. 200—201.

1743—1744 рр. — Листування російського посла у

Варшаві з польським урядом про пригноблення православної церкви у Речі Посполитій. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 4, № 219—222.

1764—1772 рр. — Документи про перебування російських військ в Галичині. AGZ, т. 23, № 235, 254. Петрушевич, 4, стор. 319, 350.

Етнічні меншості

Вірмени

Вірмени переселилися з Вірменії на українські землі в XI—XIII ст. і мали значні колонії у Львові, Кам'янці-Подільському, Кутах, Язлівці та ін. Вони користувалися окремим вірменським правом.

Джерела до історії вірмен опубліковані частково у виданнях: PDL, т. 1—4; DGL, 1857, № 24, 44—46; AGZ, т. 3, 4, 5, 9; Bischoff; Prochaska, Materiały; ZD, т. 2; Bağacz, Brody; Bağacz, Żywoty; Bağacz, PJ; Bağacz, RDO, Balzer, Porządek; Balzer, Sądownictwo. СТР, т. 3; Janusz, Mons.

Шотландці (шкоти)

Багато шотландських купців жило у Львові та інших містах, і вони мали деякі привілеї: DGZ, 1872, т. 3.

Цигани

Незважаючи на кочовий спосіб життя, цигани мали деяку організацію і свою старшину.

Опубліковані документи: КН, 1900, стор. 453; АW, т. 6, стор. 583.

Євреї

Євреї мали по містах свої організовані громади, за окремими привілеями. Вони мали також свої окремі суди, хоч деякі справи розглядалися у «підвояводських» та у гродських судах.

Публікації джерел: PNL, 1873, т. 2, стор. 717; «Зоря», Львів, 1880, № 1; DGL, 1854, № 51; 1856, № 42; AGZ, т. 1, 15; Жерела, т. 4, № 114; BL, т. 31—32, стор. 47; Balaban; Schorr; КН, 1910, стор. 721; 1911, стор. 228.

Караїти

Караїти, або караїми, — переселенці з Криму, жили в м. Галичі.

Публікації документів до їх історії: В. J a n u s z, Караїси, Львів, 1930; журн. «Myśl karaimska», Львів, 1936—1938.

Організація війська

З джерел, в яких висвітлюється історія війська, повністю опубліковані тільки постанови сеймиків Руського воеводства про організацію оборони та про переписи шляхетського війська; AGZ, т. 20—24. У невеликій кількості відомі накази королів і коронних гетьманів з різних питань: про оплату війська, про «свавільне» військо, призначення старшин окремих частин, оборону міст та ін.

Крім згаданих постанов сеймиків, опубліковані такі матеріали:

1497, 1504 рр. — Королівські накази про «посполите рушення»*. АҚН, т. 9.

1504—1506 рр. — Королівські накази про оборону від татарських набігів, PNL, 1888, стор. 81; КН, 1889, стор. 60.

1521 р. — Список возів, надісланих для участі у воєнному поході. SRP, т. 9.

1524 р. — Список «стацій»**. КН, 1892, стор. 550.

1544—1572 рр. — Матеріали про виробництво гармат у Львові. BL, т. 31—32, стор. 29.

1593, 1594 рр. — Королівські накази проти «свавільного» війська. LSZ, № 20; PSZ, № 2.

1601, 1663 рр. — Листи С. Жолкевського про плату війську. PSZ, № 8, 9; LSZ, № 90—92.

1605—1615 рр. — Накази польських старшин проти сваволі війська. ЗНТШ, т. 61, стор. 1; AGZ, т. 20, № 77; PSZ, № 16, 35, 40—42, 46, 50, додаток, № 8.

1613 р. — Наказ про плату ротмистру. PSZ, додаток, № 15.

1634—1767 рр. — Привілеї вибранців*** з Вашатиців. DGL, 1859, № 32—35.

---

* Посполите рушення — загальне ополчення шляхти.

** Стація — місце для воєнного табору.

*** Вибранці — військо, набране з селян.

1644—1737 рр. — Привілеї вибранців з Вороблика. Там же, № 41—44, 46.

1659 р. — Королівський наказ війську не грабувати транспорти. Barącz, PDP, стор. 173.

1673 р. — Наказ військового старшини про «панцирну корогву»*. AGZ, т. 1, № 48.

1685 р. — Реєстр роти аркебузерів**. Там же, № 53.

1685 р. — Королівський наказ полкові піхоти підготуватись до походу. Там же, № 41.

1685—1686 рр. — Королівські накази про військові обов'язки новопризначених шляхтичів. Там же, № 52, 54, 55.

1686 р. — Королівський наказ селянам посилати «пахолків»*** до артилерії у Львові. Там же, № 56.

1704 р. — Ординація про стрілецькі вправи у Львові Kulczyński.

1713 р. — Королівський наказ про надання корогви війську. Петрушевич, 3, стор. 67.

1748 р. — Підтвердження привілею вибранців у Гілярівій. DGL, 1854, № 36, 37.

Воєнні походи

Воєнні походи знайшли відгук у різнорідних джерелах: щоденниках та офіціальних описах боїв, наказах командирів, листуванні учасників, постановах сеймиків, з'їздів шляхти та ін. Опубліковано матеріали тільки про деякі походи.

1340—1370 рр. — Походи польського короля Казимира на Русь, Литву та проти татар. Theiner, т. 1, № 566, 958, 959, 604, 605, 628, 702, 703, 713, 739, 742, 769, 772, 776, 833, 882; PNL, 1891, стор. 91.

1352 р. — Документи про облогу Белза. ЗНТШ, т. 73, стор. 158.

1465 р. — Матеріали про підготовку походу проти турків. КН, 1892, стор. 779.

1512—1526 рр. — Документи про татарські набіги. АТ, т. 2, № 64; т. 5, № 78, 81; т. 6, № 226, 257, 267;

---

* Панцирна корогва — підрозділ важкоозброєного війська.

** Аркебузери — лучники.

*** Пахолки — рядові або допоміжні солдати.

т. 7, № 21, 29, 44, 49—51, 60, 61, 74; т. 8, № 70—73, 131—133; т. 9, № 202; т. 12, № 393.

1572, 1577 рр. — Документи про організацію оборони від татар. AGZ, т. 20, № 1; т. 24, № 2.

1577 р. — Матеріали про татарський похід. ZD, т. 4, № 105—110; AMK, № 23, 24; LSZ, № 1.

1594, 1599 рр. — Матеріали про татарські походи. PSZ, № 48; LSZ, № 23—26, 28, 32; AGZ, т. 24, № 8; КН, 1891, стор. 830.

1605—1608 рр. — Документи про збирання війська проти татар. AGZ, т. 20, № 70, 73, 74; PSZ, № 15, 17, 21, 22.

1615—1618 рр. — Матеріали про організацію оборони Галичини від татар. AGZ, т. 20, № 111, 112, 116, 117; т. 24, № 18—20; PSZ, № 44, 47, 49, додаток, № 7, 30; LSZ, № 110.

1620—1621 рр. — Документи про підготовку до захисту від турецького походу. AGZ, т. 20, № 127—129, 137.

1622 р. — Лист Ю. Збаразького про похід татар на Покуття. JZL, № 28.

1624 р. — Повідомлення про перемогу над татарами під Мартиновом. Grabowski, SHP, т. 1, стор. 195.

1626—1629 рр. — Документи про бої з татарами. Grabowski, OS, т. 1, стор. 60; «Акты исторические», т. 2, стор. 431; АГЗ, т. 1, № 37; т. 20, № 152, 153; Przyłęcki, стор. 87; Grabowski, SHP, стор. 240.

1648 р. — Документи про події визвольної війни. Жерела, т. 4, 5, 6; ПАК, т. 1, № 10, 55, 60, 61; РА, т. 3, стор. 122; Воссоединение, т. II—III.

1649 р. — Документи і матеріали про облогу Збаража селянсько-козацькими військами. Жерела, т. 5, № 10, 13, 14; Grabowski, SHP, т. 1, стор. 254; JMCP, № 141, 145, 150; ПАК, т. 1, № 84—86; Арх. ЮЗР, ч. 3, т. 4, № 131.

1649 р. — Документи і матеріали про бій під Зборовом. ПАК, т. 1, № 86—94; JMCP, № 142, 145; Жерела, т. 4, № 20, 52; ЗНТШ, т. 117—118, стор. 115; Арх. ЮЗР, ч. 3, т. 4, № 138, 142; Грушевський М., Історія України—Русі, т. 8, ч. 3, вид. 2, стор. 205—213, 221.

1649—1650 рр. — Свідчення представників міст і сіл про спустошення від воєнних дій. Жерела, т. 5, ч. 2, № 1—55.

1651 р. — Документи про похід Запорізького Війська проти шляхетських військ. AGZ, т. 21, № 79, 85, 90; Жерела, т. 4, № 93.

1655 р. — Документальні матеріали про похід українських і російських військ в Галичину. AGZ, т. 21, № 79, 85, 90; Жерела, т. 6, стор. 123; ЗНТШ, т. 71, стор. 161.

1667 р. — Лист П. Дорошенка міщанам Львова. Ваґасз, PDP, стор. 72—74.

1668 р. — Список шляхти, захопленої в полон татарами. AGZ, т. 1, № 45.

1672 р. — Документи про похід турків в Галичину. AGZ, т. 24, № 186; Grabowski, OS, т. 1, стор. 184, т. 2, стор. 176; Radzimiński; BO, 1866, кн. 8; Петрушевич, 1, стор. 172; ЗНТШ, т. 76.

1674—1676 рр. — Документи про турецькі походи в Галичину. AGZ, т. 1, № 49; т. 22, № 16, 29; т. 24, № 198.

1695 р. — Документи про напад татар на Львів. BO, 1848, стор. 168; КН, 1890, стор. 460, 482; 1892, стор. 99.

1704 р. — Опис окупації Львова шведами. «Pamiętnik Iwowski», 1818, т. 3, стор. 176.

1713 р. — Документи про переговори з саксонськими військами. AGZ, т. 22, № 214, 223, 224, 234.

1768—1774 рр. — Документи про бої польських конфедератів. Петрушевич, 3, стор. 277; т. 4, стор. 375; Korpczyński.

Г. Джерела з історії освіти і культури

Братства

З кінця XVI ст. братства існували у всіх містах і містечках Галичини. Це були не лише церковні організації. Братства об'єднували українських міщан для економічної і культурної діяльності, а інколи і для організованих виступів проти національно-релігійного гніту. Повністю зберігся архів львівського Успенського (Ставропігійального) братства. Ряд матеріалів з його фондів опубліковано — головним чином за XVI і першу половину XVII ст. З документів інших православних братств залишилися тільки окремі устави, записні книги та ін. Деякі з них опубліковані.

Публікації документів з історії львівського Успен-

ського (Ставропігiального) братства: Д. З у б р и ц ь к и й, Летопись львовского Ставропигиального братства, «Журнал министерства народного просвещения», 1849—1850, вид. 2, Львів, 1926; «Памятники, изданные Киевскою комиссиею для разбора древних актов», т. 3, вид. 2, К., 1898; «Юбилейное издание в память 300-летнего основания львовского Ставропигийского братства», Львів, 1886; «Diplomata statutaria», Львів, 1895; «Временник Ставропигийского института», 1864—1938; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10—12; К р ы л о в с к и й А., Львовское Ставропигиальное братство, К., 1904; «Збірник львівської Ставропігії», т. I, Львів, 1921; «Юбилейный сборник в память 350-летия львовского Ставропигиона», Львів, 1936.

Документи братств в окремих містах опубліковані у виданнях:

Львів — «Вестник ЮЗР», 1862, кн. 3; ВИС, 1870 р.; ЛС, 1870; Голубев, т. 2, № 75; МСС; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10—12; ВНД, 1906, 1907; ЮСЛС, т. 1, 25, 44.

Бережани — З а с т и р е ц ь Й., Грамота еп. Г. Балабана, Львів, 1905.

Білий Камінь — Петрушевич, 1, стор. 224.

Болехів — ЗНТШ, т. 25, стор. 1.

Бузьк — Петрушевич, 3, стор. 108, 138.

Бучач — Петрушевич, 3, стор. 207.

Ветлина, Ліського повіту — Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 190.

Вишня (Судова Вишня) — Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 6, № 22; Петрушевич, 3, стор. 98.

Галич — МСС, т. 1, № 175, 198, 202.

Головецько, Стрілківського району, Львівської обл. — Петрушевич, 3, стор. 104.

Гологори — МСС, т. 1, № 99, 178, 179, 236; ВНД, 1910, стор. 121.

Городок — МСС, т. 1, № 197.

Дрогобич — Голубев, т. 1, № 50.

Жовква — Петрушевич, 1, стор. 382.

Комарно — МСС, т. 1, № 215.

Мостиська — СЕП, стор. 248; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 320, 321.

Немирів — Голубев, т. 2, № 4, 59.

Перемишль — Крыловский, № 23; СЕП, стор. 489; Голубев, т. 1, № 7—9, 26, 54, 85; т. 2, № 3, 39, 66.

- Пониковиця — Ваґаґ, Wiad.
Рава-Руська — Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 285.
Рогатин — Арх. ЮЗР, т. 2, № 16; ВИС, 1869, стор. 123; Петрушевич, 2, стор. 720; 3, стор. 160; MCS, т. 1, № 148, 180, 283, 306; DS, № 15; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 51, 52, 174.
Самбір — ВУС, 1869, стор. 147.
Стара Сіль — ПАК, т. 4.
Станіслав — Петрушевич, 1, стор. 313.
Старий Збараж — Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 4, № 69.
Страшевичі, Старосамбірського району, Львівської обл. — ВНД, 1911, стор. 154, 169.
Сянік — Borzemski, стор. 119.
Тернопіль — Петрушевич, 1, стор. 15, 39.
Тисмяниця — Петрушевич, 3, стор. 113.
Улюч (Улич), Березівського повіту — Петрушевич, 1, стор. 302.
Ярослав — ВНД, 1912, стор. 43.
Католицькі братства — Ваґаґ, PDP, стор. 289; Kuczeга, т. 1, стор. 370.

Школи

Матеріалами до історії шкіл служать привілеї на заснування шкіл, шкільні устави та інструкції учителям, списки учнів, листування у справах школи та ін. Цих матеріалів опубліковано небагато.

1586 р. — Інструкція львівського Успенського братства учителям братської школи, Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 71.

1586 р. — План навчання тієї ж школи. Там же, № 33.

1587 р. — Заклик Г. Балабана допомагати тій же школі. MCS, № 91.

1589 р. — Підтвердження тієї ж школи патріархом Єремією. ВИС, 1869, стор. 124.

1591—1592 рр. — Прохання Віленського братства прислати львівських учителів до Вільна. MCS, № 201, 205, 209, 210.

1592 р. — Листування про висилку львівських учителів до Перемишля. MCS, № 233, 234, 241—243.

1592 р. — Скарги Львівського братства на ректора

львівської католицької школи з приводу побиття учнів братської школи. MCS, № 260, 261, 263.

1602—1663 рр. — Наказ про призначення плати учителеві католицької школи в Рогатині. Muzeum, Львів, 1895, стор. 12.

1622 р. — Документи про надання Петром Сагайдачним грошей львівській братській школі. Арх. ЮЗР, ч. 3, т. 1, № 75; Крыловский, № 36.

Середина XVII ст. — Наказ братства учителеві львівської школи Теодору Рузкевичу. DS, стор. 111—112.

1661 р. — Акт про заснування єзуїтської академії у Львові. KPUL.

1676 р. — Постанова Успенського братства утримувати учителя на кошти запису Сагайдачного. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 31.

1689 р. — Лист про навчання у львівській братській школі. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 275.

1722 р. — Виклик єпископом на духовний суд учителя школи Успенського братства у Львові Ів. Бреницького. ЮСЛС, т. 1, № 43.

1754, 1758 рр. — Акт про заснування монастирської школи в Бучачі. Barącz, P. Bucz, стор. 114; AGZ, т. 1, № 79.

1757 р. — Атестат бакалаврові в Лешневі. ЗНТШ, т. 110, стор. 59.

1772 р. — Атестат львівської єзуїтської колегії Й. Филипецькому. Там же, стор. 58.

Друкарство і книготоргівля

Джерелами з історії друкарства та книготоргівлі є привілеї на заснування друкарень, договори друкарів, ревізії друкарень, листування з друкарнями у давничих справах, скарги і заяви в судах і под. Найповніше опубліковано матеріали про діяльність Івана Федорова у Львові з архіву міста Львова та про друкарню львівського Успенського братства — з архіву братства. Про інші друкарні опубліковано тільки окремі акти; майже нема публікацій документів XVIII ст.

Матеріали про друкарню Івана Федорова у Львові: Ptaszycki; Bostel; MCS, т. 1, № 74; ZD, т. 9, ч. 2, стор. 119; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 169.

Друкарня успенського Ставропігійського братства:

• MCS, № 79, 81, 86, 207, 252, 500; ЮИЛСБ, № 73, 81, 85, 86, 115; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 80, 134, 135, 279, 280; т. 12, № 5, 6, 7; Крыловский, № 25, 30, 45, 69, 70; Голубев, т. 2, № 74; ЮСЛС, т. 1, № 27, 53, 56, 73, 90, 94—96, 100, 104, 106—108; т. 2, № 4—8.

Інші друкарні:

1615—1637 рр. — Справа друкаря Яна Шеліги. КН, 1889, стор. 704; ВЛ, т. 31—32, стор. 213.

1638—1669 рр. — Справи друкарні М. Сльозки у Львові. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 36, 37, 242; т. 12, № 7; Голубев, т. 2, № 45, 48, 82.

1708 р. — Акт продажу Успенському братству «ірмолійної» друкарні монастиря св. Юра у Львові. ЮСЛС, т. 1, № 17.

1736—1740 рр. — Справа Успенського братства з друкарнею в Уневі. ЮСЛС, т. 1, № 17.

1752 р. — Привілей на друкарню Івану Филиповичу. SKNS, т. 5, стор. LXV.

Виробництво паперу

1599 р. — Угода про побудову «папірні» в Брюховиці під Львовом. КН, 1928, стор. 129.

Книготоргівля

Матеріали про продаж видань Успенського братства: MCS, № 100, 146, 167; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 72, 285; ч. 2, № 7; Крыловский, № 37, 38, 47; ЮСЛС, т. 1, № 79, 90, 105.

1592 р. — Інвентар книгарні Балтазара Гибнера у Львові. Jędrzejowska.

Бібліотеки

Джерелами з історії бібліотек служать: каталоги бібліотек, складені їх бібліотекарями; інвентарі бібліотек, складені судовими комісіями після смерті власників; судові справи про окремі бібліотеки.

1559—1653 рр. — Інвентарі бібліотек львівських міщан. Skoczek.

1579 р. — Список книг львівського Онуфрійського монастиря. Zubrzycki, стор. 59—60.

1579 р. — Список книг Успенської церкви у Львові. Там же, стор. 60.

1601 р. — Список книг бібліотеки Успенського братства у Львові. Там же, стор. 63—68; Голубев, т. 1, № 21.

1619 р. — Інвентар бібліотеки Успенського братства. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 2, стор. 7—10, 13—14.

1637 р. — Інвентар тієї ж бібліотеки. Там же, ч. 1, т. 10, № 76, стор. 145—146, 158—163.

1649, 1650, 1674 рр. — Виписки з інвентарів львівських бібліотек. Вага́сз, PDL, стор. 37, 40.

1666 р. — Інвентар бібліотеки Успенського братства. Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 2, стор. 22—23, 27.

1688 р. — Ревізія бібліотеки Успенського братства. Там же, ч. 1, т. 12, № 2, стор. 29—35.

1726—1729 рр. — Справа бібліотеки Успенського братства, опечатаної львівським єпископом. ЮСЛС, т. 1, № 79, 90, 92, 94, 98.

Мистецтво

Джерела з історії мистецтва такі: статuti і привілеї цехів архітекторів, малярів, музикантів; договори з майстрами про виконання робіт; листування в різних справах, зв'язаних з мистецтвом; судові справи; інвентарі картин, ікон, списки нот та ін. Публікації цих джерел до цього часу не мали систематичного характеру (за винятком матеріалів про львівський малярський цех) і не охоплюють XVIII ст.

З архітектури опубліковано ряд документів про будівництво Успенської церкви у Львові: ЮИЛСБ; MCS, № 10, 11, 36, 183, 200, 304, 481; ПАК, т. 3, № 2; Крыловский, № 51; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 5.

З історії малярства — про ікони Успенської церкви: ЮИЛСБ, № 6, 7, 14, 19; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 76; про цех католицьких малярів у Львові: Mańkowski; про окремих львівських малярів: SKHS, т. 4, стор. LVIII—LX, т. 5, стор. 101; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 133; спір за «трибожний образ»: MCS, № 175, 208, 216, 217, 330; інвентарі картин в замках у Добромилі, Жовкві і Бережанах: SKHS, т. 4, стор. XCVII, т. 5, стор. 42, LI.

З історії музики: лист Кирила Лукаріса 1614 р. про співання псалмів: Крыловский, № 21; про цех музикантів у Рогатині, 1663 р. Петрушевич, 1, стор. 571;

список нот в Успенському братстві у Львові: Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 12, № 2, стор. 62—71.

Лікарні

В зазначений період лікарською допомогою займалися цехи цирульників, які до цього часу мало досліджені. В містах існували при церквах і братствах «шпиталі», які були притулками для осіб похилого віку, а також для хворих.

Опубліковані такі матеріали:

Львів, шпиталі Успенського братства — MCS, № 239; Арх. ЮЗР, ч. 1, т. 10, № 74; т. 11, № 9.

Львів, католицькі шпиталі — AGZ, т. 3, № 68, 96; т. 4, № 6; т. 5, № 152; т. 6, № 100; т. 7, № 92; т. 9, 152, 153; DGL, 1855, № 18; 1858, № 25, 26; Barącz, PDP; стор. 44, 269; КН, 1933, стор. 212; BL, т. 31—32, стор. 386.

Жовква — міський шпиталь, Barącz, PŻ, вид. 2, стор. 9.

Перемишль — міський шпиталь, AGZ, т. 9, № 63.

Побут

Джерела про побут, сімейні і святкові звичаї, етнографічні явища і подібне не досліджувалися і не систематизувалися. Опубліковані лише окремі матеріали.

Заповіді: PSŻ, № 14, 60, 81; Atheneum, т. 3, стор. 352; PNL, 1892, стор. 423.

Щодо релігії: AGZ, т. 1, № 43; Петрушевич, 3, стор. 127; ЗНТШ, т. 10, стор. 97.

Народний звичай визволення засудженого до смерті дівчиною, яка погоджується взяти з ним шлюб: ЗНТШ, т. 75; Barwiński.

Д. Джерела з історії міст і сіл

Міста

Міста, як центри ремесла і торгівлі, осередки адміністративної влади та вогнища культури, мали великі архіви, які служать джерелами їх історії. Але тільки

про деякі більші міста (Львів, Перемишль, Дрогобич, Самбір і ін.) опубліковано значну кількість матеріалів, про менші міста і містечка існують тільки невеликі публікації окремих актів.

У показчик включено не тільки міста, які існують тепер, а й поселення, що в минулому були містами або одержали міське право.

Основні публікації з історії міст такі:

Августів (тепер с. Великі Мости) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1213; DGL, 1858, № 40—49; Жерела, т. 3, стор. 142; т. 5, № 41.

Бабичі — DGL, 1854, № 45, 46.

Баворів — Жерела, т. 5, № 55/45.

Балигород — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 689.

Бариш — Там же, стор. 712.

Бартатів (Бартольдова корчма) — AGZ, т. 2, № 57, 66.

Белз — Грушевський, Матеріали, № 9, 10; Жерела, т. 3, стор. 134; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1178; Rapée, Belz.

Белзень — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1182; Жерела, т. 4, № 155; т. 5, № 39/400.

Бережани — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 580; Жерела, т. 5, № 11.

Берездівці — Жерела, т. 5, № 39/22.

Березів — DGL, 1853 р., № 46; AGZ, т. 3, № 9, т. 8, № 17, 25, 32, 59, 85.

Библо — див. Нове місто.

Бібрка — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 579; Prochaska, Materjały, № 99; Жерела, т. 5, № 39/248.

Біле, Перемишлянського р-ну, Львівської обл. — AGZ, т. 4, № 10, 92, 113; Жерела, т. 5, № 39/318.

Білий Камінь — Жерела, т. 5, ч. 2, № 25.

Білобожниця — Жерела, т. 5, № 22/42, 131.

Біще — ТК, т. 2, стор. 87; Жерела, т. 5, № 39/341.

Бовшовець (Більшівці) — AGZ, т. 2, № 28; т. 6, № 145.

Болехів — AGZ, т. 7, № 65.

Бориня — Жерела, т. 4, № 11.

Борок (Великі Борки) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 735; Жерела, т. 1, стор. 133; т. 5, № 55/118; т. 7, стор. 132—133.

Борщів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 99.

Бранці (Браничі, тепер Бринці) — AGZ, т. 7, № 10, т. 9, № 68, 72; Жерела, т. 5, № 39/54.

Броди — Barącz, Brody; DGL, 1857, № 50, 51; «Rozmaitości», Львів, 1858, № 4; ЗНТШ, т. 81, стор. 188.

Брухналь — Жерела, т. 5, № 10.

Будзанів (тепер Буданів) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 737; DGL, 1872, № 1; Жерела, т. 4, № 86, 134, ч. 2, № 52/120; Bayer, стор. 178.

Бузьк (Буськ) — Площанский В., Буск, Львів, 1872; AGZ, т. 3, № 112, т. 9, № 127; Грушевський, Матеріали, № 50; РА, 1882; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1186.

Букачівці — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 702.

Бурштин — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 701.

Буцнів — Жерела, т. 5, № 14, 55/7.

Бучач — Barącz, P. Bucz; AGZ, т. 5, № 15, 24; т. 7, № 72; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 712.

Варяж — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1253.

Васичин (тепер Васючин) — DGL, 1857, № 7; TDK, 1869, стор. 490; AGZ, т. 4, № 87, т. 6, № 81; Жерела, т. 4, № 103.

Велика Кам'янка — див. Кам'янка.

Великі Борки — див. Борок.

Великі Мости — див. Августів.

Великі Очі — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1254; Rozmaitości, Львів, 1859, № 43, 47.

Вибранівка — SG, т. 14, стор. 71; Жерела, т. 5, № 39/54.

Вишня (тепер Судова Вишня) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 626; Жерела, т. 5, № 86.

Вікно, Скалатського р-ну, Тернопільської обл. — Жерела, т. 5, № 55/151.

Войнилів (Прокопів) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 721; Жерела, т. 5, № 50.

Галич — AGZ, т. 3, № 80, 90; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 691; Жерела, т. 1, стор. 165, т. 7, стор. 151—154; Peleński.

Гвоздець — AGZ, т. 5, № 8; DGL, 1885, № 31.

Глиняни — AGZ, т. I, № 10; Prochaska, Materiały, № 162; Жерела, т. 3, стор. 370; т. 4, № 251; т. 5, № 48; т. 7, стор. 207—208; DGL, 1869, № 2.

Гологори — AGZ, т. 6, № 43.

Городенка — Жерела, т. 4, № 130.

Городок, Львівської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2,

стор. 569; AGZ, т. 9, № 135; Жерела, т. 3, стор. 413; т. 5, № 6, 35; т. 7, стор. 256—257.

Грималів (тепер Гримайлів) — Жерела, т. 5, № 36, 55/27.

Гусаків — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 623.

Гусятин — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 986; AGZ, т. 1, № 78.

Делятин (тепер Дилятин) — Жерела, т. 4, № 116.

Джурів — див. Журів.

Дзвенигород — див. Звенигород.

Динів — ЗНТШ, т. 25, стор. 1.

Доброміль — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 643; Жерела, т. 5, № 82.

Добротвір — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1188; DGL, 1869, № 22, 23; Жерела, т. 3, стор. 311; т. 5, № 7, 43; т. 7, стор. 268—269.

Добротів, Ланчинського р-ну, Станіславської обл. — Жерела, т. 4, № 116.

Долина — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 616; DGL, 1851, № 33, 34; 1853, № 16; AGZ, т. 4, № 106; Prochaska, Materiały, № 66, 75; Жерела, т. 2, стор. 66; т. 5, № 40/52.

Дрогобич — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 630; AGZ, т. 4, № 3, 97, 105; Жерела, т. 1, стор. 198; т. 2, стор. 38; т. 4, № 80; т. 7, стор. 240—241; Dörflerówna; Polackówna.

Дубецько — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 678; СЕП, стор. 89.

Дукля — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 214; DGL, 1851, № 32, 36, 38, 44; 1852, № 13, 14.

Дунаїв — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 583; AGZ, т. 2, № 14, 15, 31, 51, 62, 115; т. 3, № 97; т. 6, № 90; Жерела, т. 5, № 39/336.

Єзупіль (Чесибіси, тепер Жовтень) — Czołowski, Z przeszłości.

Жидачів (Зудечів) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 612; AGZ, т. 1, № 57; т. 2, № 16, 39, 118; т. 9, № 80, 89; Жерела, т. 4, № 95; т. 5, № 81, ч. 2, № 40/77, 54/60; Rozmaitości, Львів, 1858, № 46.

Жовква (тепер Нестерово) — Bağacz, PZ; SKHS, т. 5, стор. 42.

Жовтень — див. Єзупіль.

Жуків, Обертинського р-ну, Станіславської обл. — Жерела, т. 4, № 58.

Журавно (тепер Журавне) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 615.

Журів (Джурів) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 615; Жерела, т. 4, № 103.

Заболотів — Жерела, т. 4, № 64, 75, 79, 130; т. 5, № 19, 69, 71.

Завалів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 711.

Завалля — Жерела, т. 4, стор. 6; т. 7, стор. 139.

Заліщики — DGL, 1854, № 18.

Зборів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 586; Жерела, т. 4, № 156.

Звенигород (тепер Дзвенигород), Мельнице-Подільського р-ну, Тернопільської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 993.

Золотий Потік — див. Потік.

Золотники — AGZ, т. 2, № 90; т. 6, № 86; Жерела, т. 5, № 55/114.

Золочів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 590; AGZ, т. 6, № 89; т. 7, № 43; Жерела, т. 5, № 23; Uranowicz; Charewiczowa.

Зудечів — див. Жидачів.

Івана Франка селище — див. Янів.

Іванівка — див. Янів.

Калуш — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 722; Жерела, т. 1, стор. 83; т. 4, № 50, 54, 59, 76, 91, 93, 97, 99, 105, 150; т. 5, № 62; т. 7, стор. 164—166.

Кам'янка (тепер Велика Кам'янка) — Жерела, т. 4, № 58.

Кам'янка Струмилова (тепер Кам'янка Бузька) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 600; Жерела, т. 3, стор. 303; т. 7, стор. 267—268; DGL, 1869, № 14—19; Faliński.

Кам'янка, Підволочиського р-ну, Тернопільської обл. — Жерела, т. 1, стор. 139.

Касперівці (Лютомирськ) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 996.

Княгиничі (тепер Княжничі) Рогатинського р-ну, Станіславської обл. — Жерела, т. 4, № 14, 119, 131, додаток, № 3; т. 5, № 60.

Кобильниця Руська (Тарловець) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1200.

Козлів, Тернопільської обл. — AGZ, т. 2, № 111, 112, 116, 119, 126, 132; Жерела, т. 5, № 55/127.

Коломия — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 573; AGZ, т. 3, № 59; т. 4, № 67; т. 5, № 94, 95, 101, 144; Жерела, т. 1, стор. 44; т. 7, стор. 149—151; DGL, 1861, № 23.

Комарно (тепер Комарне) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 573; Prochaska, № 64; AGZ, т. 2, № 75.

Конюхи — Жерела, т. 5, № 39/383.

Копичинці — Жерела, т. 5, № 55/57.

Коропець — AGZ, т. 3, № 37.

Коросно — AGZ, т. 1, № 8, 50; т. 3, № 17, 35, 64, 69, 73, 77—79, 82, 88, 113, 114, 116, 118—122, 125, 129; т. 4, № 100; т. 6, № 78, 118; DGL, 1852, № 29, 36; 1853, № 24, 33, 50; 1854, № 28—30, 37; 1855, № 6, 46; 1856, № 18—20, 42; Lewicka.

Косів (Риків) — Жерела, т. 1, стор. 29.

Коцюбинці — Жерела, т. 5, № 55/73; Rozmaitości, Львів, 1859, № 49—52.

Краковець — Жерела, т. 4, № 24; т. 5, № 50.

Краснопіль — див. Нижанковичі, Солотвина.

Креховичі — див. Райгород.

Кривче (тепер Нижнє Кривче) — DGL, 1853, № 48.

Кристинопіль (тепер Червоноград) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1204.

Кудринці — DGL, 1855, № 29.

Кукизів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 606; AGZ, т. 1, № 65.

Кукульники — AGZ, т. 2, № 40, 51.

Кулачківці — Жерела, т. 4, № 116.

Куликів — AGZ, т. 5, № 50; т. 6, № 85; DGL, 1856, № 32, 33.

Купчинці — Жерела, т. 5, № 55/44.

Куропатники — AGZ, т. 2, № 113.

Кути — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 748; Жерела, т. 1, стор. 22; т. 4, № 126; т. 7, стор. 143—144.

Куткір (Маріанів) — Жерела, т. 5, № 39/89, 96; DGL, 1853, № 51.

Ланцут — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 622.

Лежайськ — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 669; Prochaska, Materiały, № 93, 112, 114, 115, 159, 161, 171, 175, 182, 183, 185, 196, 256; DGL, 1852, № 48, 49; 1854, № 8, 1855, № 5; 1856, № 27—31; 1859, № 51, 52.

Липівка — див. Фирліїв.

- Липсько — Жерела, т. 4, № 155.
- Лисець (Мочар) — Жерела, т. 4, № 64; т. 5, № 45.
- Личківці (тепер Лучківці) — Жерела, т. 5, № 55/52.
- Лісько — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 689; DGL, 1852, № 1.
- Лопатин — AGZ, т. 2, № 38; Жерела, т. 5, № 32.
- Любачів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1206; Prochaska, Materiały, № 209, 217; Жерела, т. 3, стор. 238; SG, т. 5, стор. 371.
- Любея — Жерела, т. 5, № 155.
- Любича — SG, т. 5, стор. 458.
- Люботанець — див. Новотанець.
- Лютовиська (Літовище, Урбаничі) — DGL, 1854, № 36.
- Лютомирськ — див. Касперівці.
- Львів — PDL, т. 1—4; Barącz, PDP; AGZ, т. 1—25; DGL, 1852, № 22, 24; 1854, № 6, 7, 21; 1856, № 24, 36—41, 50; 1856, № 8; 1858, № 34, 35; 1859, № 27—29; 1868, № 39—45; BL, т. 1—33.
- Магерів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1211.
- Маріанів — див. Куткір.
- Маркова, Богородчанського р-ну, Станіславської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 750.
- Маркопіль — Жерела, т. 5, № 23.
- Мартинів (Новий Мартинів) — AGZ, т. 4, № 107; SG, т. 6, стор. 139.
- Мельниця (Мельниця Подільська) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 995.
- Миколаїв — М. Мочульський, Привілеї м. Миколаєва над Дністром, ЗНТШ, т. 43; Жерела, т. 5, № 27; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 577.
- Микулинці (Микулин) — Baliński—Lipiński, стор. 732; RKNT, т. 2,
- Милятин (Новий Милятин) — Жерела, т. 4, № 132; т. 5, № 39.
- Михальче — AGZ, т. 5, № 76.
- Молодьків — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 750.
- Монастирець (Манастирець), Жидачівського р-ну, Львівської обл. — Жерела, т. 5, № 40/40.
- Монастирська (Монастирища) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 711.
- Мостиська (Мостище) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 624; DGL, 1854, № 19, 20, 45, 46; SG, т. 6, стор. 694;

РChP, 1836, стор. 103; С. Полянський, 3 минувши-
ни м. Мостиськ, ЗНТШ, т. 40.

Мочар — див. Лисець.

Мриголод (Тирява) — Baliński—Lipiński, т. 2,
стор. 677; Жерела, т. 2, стор. 306; Ів. Филипчак, Нарис
історії Тиряви Сільної, ЗНТШ, т. 154.

Мушина — SPPP, т. 9; DGL, 1855, № 32; Кри-
ницький М., Историческое состояние наместничества Му-
шинского. Отечественный сборник, 1853, № 15—19, 21.

Нараїв — Жерела, т. 5, № 39/338; SG, т. 6, стор. 902.

Наріль — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1217; Жере-
ла, т. 4, № 151.

Немирів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1218.

Нестерово — див. Жовква.

Нижанковичі (Краснопіль) — Baliński—Lipiński,
т. 2, стор. 645; Грушевський, Матеріали, № 94; AGZ, т. 6,
№ 23; Жерела, т. 2, стор. 89.

Нове Місто (Библо) — AGZ, т. 1, № 5; т. 5, № 27;
т. 6, № 63; т. 9, № 110.

Нове Село (тепер Конюшки) — Жерела, т. 1,
стор. 99; т. 7, стор. 160, 166.

Новий Мартинів — див. Мартинів.

Новий Милятин — див. Милятин.

Новий Яричів — див. Яричів.

Нові Стрілища — див. Стріличі.

Новотанець (Люботанець) — AGZ, т. 3, № 109.

Обертин (Николтів) — Baliński—Lipiński, т. 2,
стор. 743; AGZ, т. 1, № 18; DGL, 1851, № 15; 1854, № 41;
Жерела, т. 5, № 65.

Озеряни — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 986.

Озірна (тепер Озерняни), Зборівського р-ну, Терно-
пільської обл. — Жерела, т. 5, № 23.

Окопи (Окопи св. Трійці) — PNL, 1898, стор. 525;
Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 992.

Олесько — ТК, т. 2; Жерела, т. 5, № 23; SG, т. 7,
стор. 468.

Олешичі — Жерела, т. 3, стор. 297; Baliński—Lipiń-
ski, т. 2, стор. 1219; СЕП, стор. 308; SG, т. 7, стор. 477.

Остапківці — AGZ, т. 5, № 30; т. 6, № 121.

Отинія (тепер Отиня) — Жерела, т. 5, № 2.

Перевороськ — МРН, т. 5; AGZ, т. 7, № 66; DGL,
1851, № 46; 1852, № 18; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 659.

Перемишляни — SG, т. 9, стор. 169.

Перемишль — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 618; Hauser; AGZ, т. 5—10, 13, 17, 18, 22—24; Prochaska, Materiały, № 53; DGL, 1851, № 28; 1853, № 4; 1856, № 32, 33; 1859, № 25; Жерела, т. 2, стор. 74; т. 5, ч. 2, № 6; ЗНТШ, т. 19, стор. 1; т. 147, стор. 131; Добрянський; RTPNP.

Печеніжин — Жерела, т. 5, № 69; DGL, 1854, № 50.

Підбуж — Жерела, т. 1, стор. 287; SG, т. 8, стор. 366.

Підгайці — Грушевський, Матеріали, № 16; AGZ, т. 2, № 30; т. 4, № 119; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 709; Жерела, т. 5, № 37.

Підгороддя (Старий Рогатин), Рогатинського р-ну, Станіславської обл. — Prochaska, Materiały, № 90, 162, 259; Крип'якевич Ів., З історії м. Підгороддя, ЗНТШ, т. 103; Жерела, т. 1, стор. 165; т. 7, стор. 175—176; Грушевський, Матеріали, № 127.

Підкамінь, Рогатинського р-ну, Станіславської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 580; DGL, 1857, № 47, 49; Жерела, т. 4, № 3; т. 5, № 21, 39/31.

Плазів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1222.

Погорільці — Жерела, т. 5, № 39/101.

Поморяни — Zamorski.

Порохник — AGZ, т. 11, № 3442.

Потилич — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1224; Жерела, т. 3, стор. 242; т. 4, № 47; т. 5, № 23.

Потік (тепер Золотий Потік) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 715; DGL, 1851, № 26; Жерела, т. 4, № 40.

Прокопів — див. Войнилів.

Рава (тепер Рава-Руська) — Жерела, т. 4, № 49, 159.

Радимно — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 649; AGZ, т. 8, № 11—13, 16, 22, 25, 32, 55, 57, 58, 63—65, 71, 72, 76, 77, 90, 97, 116, 118, 119, 129, 131, 136, 165; Добрянський, ч. 2, стор. 32; Prochaska, Materiały, № 71.

Райгород (тепер Креховичі) — Жерела, т. 4, № 54, 76; т. 5, № 52/25.

Раковець, Пустомитівського р-ну, Львівської обл. Жерела, т. 5, № 46.

Риботичі — KDM, т. 3, № 807.

Риків — див. Косів.

Риманів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 688.

Рогатин — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 702; Prochaska, Materiały, № 32, 90, 138, 174; AGZ, т. 6, № 43,

162, 163; Грушевський, Матеріали, № 127; Жерела, т. 1, стор. 152; т. 4, № 60, 87, 157; т. 5, № 21, 51; журн. «Kronika Rohatyna», Rohatyn, 1935—1938.

Рожнятів — РА, 1882, вип. 2, стор. 80; Жерела, т. 4, № 54, 86; т. 5, № 40/16; SG, т. 9, стор. 864.

Розділ — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 614, Жерела, т. 4, № 87, 121, додаток, № 3; т. 5, № 35, 52/19.

Руда, Жидачівського р-ну, Львівської обл. — Жерела, т. 5, № 80; Dąbkowski, Z przeszłości.

Самбір — П л о щ а н с ь к и й В., Самбор в Галиции, «Прикарпатская Русь», 1885, № 1; Kuczera; Dörflerówna; ЛБ; Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 635; AGZ, т. 6, № 1—6; т. 17, № 1001; DGL, 1872, т. 1—3; PNL, 1892, стор. 424; TP, т. 1, стор. 202; АКР, т. 5; Prochaska, Materiały, № 101; Жерела, т. 1, стор. 224.

Саранчуки — AGZ, т. 1, № 17.

Сасів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 591.

Свірж — Жерела, т. 5, № 39/3, стор. 113.

Семиківці (тепер Семаківці), Більшовцівського р-ну, Станіславської обл. AGZ, т. 2, № 109; т. 4, № 85; т. 5, № 158.

Сидорів — SG, т. 10, стор. 480.

Синява — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 658.

Скала (тепер Скала-Подільська) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 989; Грушевський, Матеріали, № 59; DGL, 1859, № 37—40.

Скалат — Жерела, т. 5, № 52/133.

Скелівка — див. Фельштин.

Сколе (Александрія) — Papée, Skole.

Снятин — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 744; Жерела, т. 1, стор. 1; т. 7, стор. 137—139; DGL, 1872, № 3; «Rozmaitości», Львів, 1858, № 40.

Сокаль — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1228; Жерела, т. 3, стор. 218; т. 4, № 139, 160; т. 7, стор. 276; DGL, 1857, № 32, 34, 36, 38; «Rozmaitości», Львів, 1858, № 20, 23, 50; ЗНТШ, т. 71, стор. 161.

Соколів, Стрийського р-ну, Львівської обл. — Жерела, т. 5, № 40/49, 52/45; AGZ, т. 1, № 66.

Солотвина (Краснопіль) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 749; Жерела, т. 5, № 18.

Станіслав (Станиславів)—Barącz, PMS; Chowaniec-Zielinski.

Станиславчик — DGL, 1855, № 10.

Стара Сіль (Сіль, Солоне) — Prochaska, Materiały, № 44; AGZ, т. 6, № 76; Жерела, т. 2, стор. 1; т. 7, стор. 305; PPA, 1893; Costres.

Старий Рогатин — див. Підгороддя.

Старий Самбір (Старе Місто) — DGL, 1856, № 43, 44; 1857, № 27, 29; 1858, № 13, 14; 1859, № 4; 1861, № 5; 1862, № 15—17; AGZ, т. 6, № 14; Prochaska, Materiały, № 101; ЗНТШ, т. 33; Жерела, т. 1, стор. 224, 259, 262; Grynbergowa.

Стоянів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1236; Жерела, т. 3, стор. 223; т. 5, № 5; т. 7, стор. 278; т. 15, ч. 2, стор. 623.

Стрвяжик — див. Устрики.

Стремільче — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1238.

Стрий — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 627; Prochaska, Strzy.

Стріличі (Стрілища, тепер Нові Стрілища) — AGZ, т. 5, № 10, 30; Prochaska, Materiały, № 35; Жерела, т. 5, № 39.

Струсів — Жерела, т. 4, № 67; т. 5, № 52/88, 130.

Стратин — Prochaska, Materiały, № 83.

Судова Вишня — див. Вишня.

Сухостав (Яблонів) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 737; Жерела, т. 5, № 52/145.

Сянік — KDM, т. 3; AGZ, т. 3, № 15, 18, 123, 124; т. 4, № 80, 84, 117; т. 11, 15; DGL, 1853, № 41; 1855, № 50; 1856, № 23, 26; Balzer, Register; Жерела, т. 3, стор. 226.

Тарловець — див. Кобильниця Руська.

Тартаків — Жерела, т. 5, № 5, DGL, 1854, № 17.

Теребовля — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 726; Prochaska, Materiały, № 52, 63; AGZ, т. 6, № 43; Жерела, т. 1, стор. 115; т. 4, № 69, 81, 82, 100, 144, 148; т. 5, № 55/87 і 144/93; т. 7, стор. 121; Bayger, стор. 199; SG, т. 12, стор. 462.

Тернопіль — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 733; DGL, 1852, № 15—17; 1853, № 6; 1854, № 51; 1872, т. 3, стор. 237; RKNT, т. 1—3; Жерела, т. 5, № 54, 55/126, № 143.

Тири́ва — див. Мриголод.

Тисмениця — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 717; AGZ, т. 6, № 43.

Тичин — KDM, т. 1, № 294.

Товмач (тепер Тлумач) — Baliński—Lipiński, т. 2,

стор. 716; AGZ, т. 9, № 91; Жерела, т. 4, № 146; т. 5, № 2, 22.

Товсте (тепер райцентр Тернопільської обл.) — Prochaska, Materiały, № 162, 163; Жерела, т. 5, № 59.

Товсте, Скалатського р-ну, Тернопільської обл. — Жерела, т. 4, № 68, т. 5, № 55/68; SG, т. 12, стор. 436.

Топорів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 599.

Турка, райцентр Львівської обл. — Грушевський, Матеріали, № 26; DGL, 1872, т. 2, стор. 4.

Тустань — див. Хоростків.

Угнів — DGL, 1854, № 9, 10.

Угринів — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1249.

Улянів (Улин) — DGL, 1853, № 60.

Урбаничі — див. Лютовиська.

Устечко, Товстенського р-ну, Тернопільської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 997.

Устріки (Стрвяжик, тепер Устріки Долишні) — Stadnicki, O wsiach, стор. 63; Жерела, т. 2, стор. 133.

Устя (Устя Єпископське), Мельнице-Подільського р-ну, Тернопільської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 997.

Устя (Устечко), Снятинського р-ну, Станіславської обл. — Жерела, т. 1, стор. 30.

Устя Горожане (Устечко, тепер Устя-Зелене) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 720; Жерела, т. 5, № 37.

Фельштин (Фульштин, тепер Скелівка) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 642; DGL, 1854, № 45, 46.

Фирліїв (тепер Липівка) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 706; Жерела, т. 5, № 39/179.

Флоріанів — див. Наріль.

Хирів — DGL, 1856, № 47, 48; 1858, № 36—39.

Ходоростав (тепер Ходорів) — DGL, 1852, № 10; Жерела, т. 5, № 40/59, 52/21, 70.

Хоростків (Тустань), Більшовцівського р-ну, Станіславської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 700; AGZ, т. 7, № 114; Жерела, т. 1, стор. 61; SG, т. 12, стор. 671.

Червоногород (тепер Червоноград), Товстенського р-ну, Тернопільської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 977; Грушевський, Матеріали, № 34, 54; Жерела, т. 4, № 120, додаток 4.

Червоноград — див. Кристинопіль.

Чесибіси — див. Єзупіль.

Чишки — AGZ, т. 5, № 74, 145; Жерела, т. 5, № 39/381.

Чортків — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 738; Жерела, т. 5, № 55/97, 60; ЗНТШ, т. 150, стор. 188; DGL, 1857, № 20.

Щирець — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 574; AGZ, т. 9, № 6, 7; Prochaska, Materiały, № 248, 252; Жерела, т. 3, стор. 357; т. 5, № 4, 34; т. 7, стор. 206; DGL, 1853, № 63; SG, т. 11, стор. 852.

Шуровичі — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 1240; DGL, 1856, № 31; Жерела, т. 5, № 25, 321.

Яблонів (тепер Яблунів), Копичинецького р-ну, Тернопільської обл. — DGL, 1855, № 49; AGZ, т. 2, № 51; Грушевський, Матеріали, № 16; Жерела, т. 5, № 55/145.

Яблонів — див. Сухостав.

Яблунівка — див. Язловець.

Яворів (райцентр Львівської обл.) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 564; AGZ, т. 2, № 85; т. 5, № 135; DGL, 1872, т. 1, стор. 246; PNL, 1907, стор. 481; 1909, стор. 379, 749; Жерела, т. 4, № 124; т. 5, № 67; Webersfeld; Chrzyszcz.

Ягольниця (тепер Ягільниця) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 984.

Язловець (тепер Яблунівка) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 979; Barącz, PJ; AGZ, т. 1, № 82; т. 2, № 110; т. 6, № 43; DGL, 1855, № 42, 43.

Янів (тепер селище Івана Франка), райцентр Львівської обл. — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 563; DGL, 1853, № 20, 22; 1856, № 15—17; 1869, № 24; Жерела, т. 4, № 101; т. 5, № 19, ч. 2, № 55/105.

Янів (тепер Іванівка, Теребовельського р-ну, Львівської обл.) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 736; Жерела, т. 4, № 88, 150; т. 5, № 41; DGL, 1869, № 24.

Яричів (тепер Новий Яричів) — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 607; AGZ, т. 6, № 81; Жерела, т. 5, № 39.

Ярослав — Baliński—Lipiński, т. 2, стор. 651; KDM, т. 4, № 991, 1022; AGZ, т. 3, № 108; т. 4, № 104; т. 7, № 12; DGL, 1854, № 47, 48.

Яслиська (Гонстадт) — AGZ, т. 8, № 6, 50, 61, 61-а, 62, 117, 171, 172; PNL, 1889, стор. 657.

Головні матеріали з історії сіл Галичини опубліковано у виданнях (див. список скорочень): ВИС; Грушевський, Матеріали; Грушевський, Сторінка; Добрянський; Жерела; ЗНТШ; ЛБ; Л. С.; Розов; СЕП; ШАЛ; Шараневич; AGZ; Baliński—Lipiński; Bayger; Czołowski, Dawne zamki; DGL; Dąbkowski, Podział; Gałkiewicz; Grynbergowa; KDM; KR; Kuczera; MRPS; PA; PNL; Prochaska, Materiały; RKNT; SG; Stadnicki, Ziemia; Stadnicki, O wsiach; TL; Schneider; Szaraniewicz.

Бібліографічні довідники: Левицький, ГРБ; Левицький, УБАУ; Finkel; Janusz, Zabytki.

Б. Літописи, мемуари, щоденники

Поряд з документами, які служать історикам основним джерелом, важливе значення мають джерела розповідного (наративного) характеру — літописи, хроніки, мемуари, діарії (щоденники) та ін. Джерела цієї групи виникали в більшості не одночасно з подіями, а після них, як їх відгомін, і вони відзначаються суб'єктивністю, відбивають погляди їх авторів. Інколи історичні факти викладались у щоденниках одночасно з подіями.

Дуже поширені в цей період були літописні записки, складені «для пам'яті» якоїсь видатної події — татарських нападів, воєнних походів, астрономічних явищ та ін. Багато таких записок опублікував А. Петрушевич в «Сводной летописи».

З окремих записок складалися літописи, які охоплювали більший період часу, інколи ціле сторіччя. Укладачі їх не тільки записували сучасні їм події, а й сягали в минуле та з різних джерел підбирали інтересні для них факти. Інколи записки певного автора продовжувалися пізніше іншими людьми. Авторами літописів були здебільшого освічені духовники, ченці, учителі, студенти. В Галичині в XVI—XVIII ст. складено багато міських та монастирських хронік.

Деякі автори на матеріалах літописних записок та інших джерел створювали суцільне оповідання, і на основі літопису виникала хроніка. Ряд хронік торкається історії м. Львова.

Окрему групу становлять мемуари — спогади про

переживання автора, написані після подій, як їх огляд. У мемуарах найбільш яскраво відбиваються суб'єктивні погляди автора.

Багато літописів і хронік залишилося неопублікованими. Відомості про них подають: С. Баронч в описах міст Галичини; А. Петрушевич у «Сводной летописи»; Шематизм Чина св. Василя В. в Галиції (Львів, 1867; про василіанські літописи).

Опубліковано такі літописи і мемуари.

1351—1454 рр. — Львівські записки. МРН, т. 3.

1386 р. — Записки з Переворська. МРН, т. 3.

1427—1488 рр. — Записки із Коросна. МРН, т. 3.

1454—1674 рр. — Хроніка Ципріяна Димірського, провінціала домініканців. Вагаґсз, Рамієтнук Bernardy-pów, стор. 43—193.

1455—1501 рр. — Записки мінористів у Самборі. МРН, т. 3.

1482 р. — Записки з Переворська. МРН, т. 3.

1492—1648 рр. — «Кройника ...для памяти списана». Петрушевич, 1, стор. 34, 50, 95, 100, 102; Крижановський А., Руська «кройника» з XVII в., ЗНТШ, т. 62.

1451—1477 рр. — Каллімах Ф., Про життя і звичаї Григорія із Сяніка, львівського архієпископа. МРН, т. 6.

1498 — Записки із Самбора. МРН, т. 3.

1498—1649 рр. — «Ісписаніє літом от рождества Христова 1498», так званий Львівський літопис М. Гунашевського. Науковий збірник, 1867.

1500—1600 рр. — Записки з Галичини, зібрані А. Петрушевичем. ВНД, 1912.

1502, 1534 рр. — Записки із львівських рукописів. МРН, т. 5.

1512—1740 рр. — Записки в околиці Львова. Петрушевич, 1, стор. 101, 112, 123, 126, 134, 138, 140, 148, 152, 165, 166—167, 174, 177, 184, 191, 199, 211, 239, 252; Українсько-руський архів, т. 6, стор. 203—206.

1585—1729 рр. — «Синопис или краткое собрание історії обителі общежительня Подгорецкия, священника Василя». Петрушевич 1, стор. 130, 135—138, 148—149, 171—172, 181—183, 204—208, 212, 215—218, 219, 224, 227—228, 238—239, 243; 2, стор. 42; Мирон (Ів. Франко), Летопись Подгорецкого монастыря, журн. «Киевская

старина», 1890, кн. 7, стор. 123—128; Записки Чина св. Василя В., т. 1—4.

1600—1700 рр. Літописні записки з різних місць Галичини. Петрушевич, 1—2.

Близько 1600 р. — «Опис Львова» Я. Альнпека; S. R a c h w a ł, Jan Alnpek i jego «Opis Miasta Lwowa», Львів, 1930.

1606 р. — Щоденник подорожі в Москву. КН, 1894, стор. 627—635.

1608—1749 рр. — Літописні записки з м. Тисьменичан, правдоподібно дяка М. Лисецького. Петрушевич, 1, стор. 34, 102, 179, 181, 202, 204, 228, 256, 257; III.

1618 р. — Щоденник татарського наїзду. КН, 1892, стор. 93—99.

1620 р. — Опис облоги Львова татарами. РЛ, 1849, т. 10.

Після 1621 р. — Життєпис Іова, ігумена Манявського Скиту, складений Ігнатієм з Любарова. «Зоря Галицкая яко альбум», Львів, 1860.

1623 р. — Записки лікаря про епідемію у Львові. Atheneum, т. 2, 1859.

1624 р. — Опис татарського наїзду. КН, 1892, стор. 93—99.

1629 р. — Генеалогія Хотків-Бибельських Я. Прухницького. ЗНТШ, т. 48, стор. 5—12.

1642—1667 рр. — Записки львівського монастиря кармелітанок босих. РНЛ, 1885, стор. 403—441, 495—509, 591—604.

1648 р. — Опис облоги Львова С. Кушевича. Zubrzycki, Kronika, стор. 311—317; КН, 1882, стор. 343—550; Жерела, т. 4, № 28.

1648 р. — Записки монастиря францисканів св. Хреста у Львові. Жерела, т. 6, стор. 178—181.

1648 р. — Записка про наступ Запорізького Війська на Перемишль. РА, т. 3, 1883, стор. 122—123.

1648 р. — Записки кармелітів у Теребовлі. «Kółko rodzinne», Львів, 1860, стор. 170.

1648—1649 рр. — Записки львівського Успенського братства про відкуп Запорізькому Війську. Петрушевич, 1, стор. 103—104, 107—108.

1648—1655 рр. — Описи облоги м. Львова С. Кушевича. Жерела, т. 6, стор. 1—104.

1648—1657 рр. — Записки колегії єзуїтів у Львові М. Велевицького. Жерела, т. 6, стор. 155—177.

1648—1679 рр. — Записки М. Ємйоловського. РМЖ.

1648—1700 рр. — Літописні записки С. Коростенського, священика із Добромиля. Петрушевич, 1, стор. 102, 109, 115, 119, 123, 126, 129, 169, 176, 177, 179, 181, 199, 204—205, 229, 239, 246, 262, 264; СЛ, стор. 239—240.

1648—1768 рр. — Літописні записки П. Свидзинського, священика із Тернівець. Петрушевич, 1, стор. 103, 169—170, 228, 229, 257—258, 264; 2, стор. 773; 3, стор. 15, 28—29, 81, 101, 131—132, 134, 169, 186—187, 202, 273; Українсько-руський архів, т. 6, стор. 130—131, 146, 155—158.

1649 р. — Щоденник про облогу Збаража Запорізьким Військом. ЖМКР, № 149, 150; Kubala, т. 1.

1649 р. — Щоденники про битви і переговори під Зборовом. Grabowski, SHP, т. 1; АЗР, т. 3, стор. 412; ЖМКР, № 142; Kubala, т. 2; ПАК, т. 1, вид. 2-е, № 88.

1649—1749 рр. — «Реєстр всіх прежних речей» із м. Городенки. Петрушевич, 3, стор. 15, 19, 28, 72, 136, 140, 145, 176, 214, 235, 251, 264.

1655 р. — Щоденник облоги Львова запорізькими і російськими військами С. Кушевича. Жерела т. 6, стор. 123—152.

1655 р. — Щоденник облоги Львова С. Добешовського. Zubrzycki, Kronika, стор. 338—346.

1655 р. — Щоденник битви українських і російських військ з татарською ордою під Озірною. Арх. ЮЗР, ч. 3, т. 6, стор. 96—97.

1656 р. — Записка про наїзд шведського війська на Перемишль. РА, т. 3, 1883, стор. 124.

1657 р. — Діарій боїв польського війська з військами Юрія Ракоці А. Пікарського. Kalicki; ВО, т. 4.

1657 р. — «Трансільванська війна» С. Кушевича. Жерела, т. 6, стор. 191—217.

1659 р. — Записки львівського міщанина С. Ціхновича. Zubrzycki. Kronika, стор. 379—380.

1663—1696 рр. — Записки львівського крамаря П. Кунащака-Кунашевича. КН, 1880, стор. 355—380; Łoziński, стор. 354—371.

1672 р. — Щоденник боїв з татарами. ВО, 1866, т. 8.

1670-і роки — «Потрійний Львів». Zimorowicz, стор. 1—215.

1672 р. — Щоденник облоги Львова турками. Radzi-
miński, стор. 13—16.

1672 р. — Опис облоги Львова. Zimorowicz, стор. 217—279.

1672 р. — Щоденники переговорів польських комісарів з турками. PJS, т. 2, стор. 1099—1104; Radzimiński, стор. 19—27.

1692 р. — Щоденник татарського наїзду. КН, 1890, стор. 286—294.

1694—1695 рр. — Мемуари Я. С. Яблоновського. ВО, т. 1, 1862.

1695 р. — Щоденники нападу татар на Львів. ВО, 1848, стор. 168—174; Zubrzycki, Кроніка, стор. 444.

1698 р. — Записки Панкратія, ченця Деревлянського монастиря. Петрушевич, 2, стор. 750—759.

1700 р. — Хроніка Львова Т. Юзефовича. СЛ; Józe-
fowicz.

1700—1772 рр. — Літописні записки з різних місць Галичини. Петрушевич, 3, 4.

1703—1756 рр. — Записки черниць львівського вірменського монастиря. Вагацз, РОР, стор. 177—206.

1704 р. — Щоденник Ст. Ляковського про окупацію м. Львова шведським королем Карлом XII. Zubrzycki, стор. 108—110.

1711—1770 рр. — Літописні записки з Помор'я. Петрушевич, 3, стор. 57—58, 64, 68—70, 73—77, 110—113, 116, 140, 142—143, 170, 172—173, 235, 271, 295; Свенцицкий И. С., Церковно- и русско-славянския рукописи Публичной библиотеки Народного дома во Львове, СПб., 1904, стор. 44.

1712—1780 рр. — Літописні записки з Перемишля. Петрушевич, 3, стор. 64, 68, 131, 173, 179—180, 191, 196, 288, 343; 4, стор. 47, 50, 70, 93, 98, 215, 236; 5, стор. 111, 116, 202, 236, 241, 307, 343, 399.

1735—1759 рр. — Літописні записки монастиря бернардинів у Львові. ЗНТШ, т. 77, стор. 180—182.

1737—1791 р. — Літописні записки Гр. Гаванського священика в Годові. Петрушевич, 3, стор. 140, 143, 147, 152, 161, 186, 187, 191, 202, 213, 278; 4, стор. 230.

1754 р. — Записки римо-католицького собору у Львові. Barącz, PDP, стор. 207—216.

1764—1770 рр. — Літописні записки із Перемишля. Барвінський, вип. 1, стор. 149—151.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АЗР — Акты, относящиеся к истории Западной России, т. 1—5, СПб., 1846—1853.
- Арх. ЮЗР — Архив Юго-Западной России, издаваемый Временною комиссиею для разбора древних актов, К., 1859—1914.
- Барвінський — Б. Барвінський, Історичні причинки, вип. 1—2, Львів, 1908, 1909.
- Болеслав Юрий — Болеслав Юрий II, князь всей Малой Руси, СПб., 1907.
- ВИС — Временник Института Ставропигийского, Львів, 1864—1936.
- ВНД — Вістник Народного дома, Львів, 1882—1938.
- Воссоединение — Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы в трех томах, т. 1—3, М., 1953.
- Голубев — С. Голубев, Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники, т. 1—2, К., 1889, 1898.
- Грушевський, Матеріали — М. Грушевський, Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України, ЗНТШ, т. 63, 64, 69.
- Грушевський, Сторінка — М. Грушевський, Сторінка до історії сільського духовенства, ЗНТШ, т. 34.
- ДАИ — Дополнения к Актам историческим, т. 1, СПб., 1846.
- ДБХ — Документи Богдана Хмельницького. Упорядкували І. Крип'якевич та І. Бутич, К., 1961.
- Добрянский — А. Добрянский, История епископов трех соединенных епархий — перемышльской, самборской и саноцкой, Львів, 1893.
- Жерела — Жерела до історії України—Русі, Львів, 1895—1919.
- ЗНТШ — Записки Наукового товариства ім. Шевченка, Львів, 1892—1937.
- Зубрицкий — Д. Зубрицкий, Летопись Львовского Ставропигийского братства, вид. 2-е, Львів, 1926.
- Ипат. — Летопись по Ипатскому списку. СПб., 1871.
- Крыловский — А. Крыловский, Львовское Ставропигиальное братство, К., 1904.
- ЛБ — Літопис Бойківщини, Самбір, 1931—1938.
- Левицкий, ГРБ — И. Е. Левицкий, Галицко-русская библиография XIX ст. (1801—1886), т. 1—2, Львів, 1888, 1889.
- Левицкий, УБАУ — І. Є. Левицький, Українська бібліографія Австро-Угорщини. Матеріали до української бібліографії, т. 1—3, Львів, 1909—1911.
- ЛС — Литературный сборник, издаваемый обществом Галицко-русской матицы, Львів, 1869—1938.
- ПАК — Памятники, изданные Киевскою комиссиею для разбора древних актов, изд. второе, К., 1898.

- Петрушевич — А. С. Петрушевич, Сводная галицко-русская летопись; 1) 1600—1700; 2) Дополнения, 1600—1700; 3) 1700—1772; 4) Дополнения; 1700—1772, Львів, 1874—1891.
- Розов — В. Розов, Українські грамоти, К., 1928.
- СЕР — Схиматизм епархии Перемышльской, Перемышль, 1879.
- СЛ — Сборник летописей, относящихся к истории Южной и Западной России, К., 1880.
- Целевич — Ю. Целевич, Опришки. Руська історична бібліотека, т. 19, Львів, 1897.
- Шараневич — И. Шараневич, Черты с истории церковных бенефиций и мирского духовенства в Галицкой Руси, Львов, 1897.
- ШАЛ — Шематизм греко-католического духовенства Апостольської адміністрації Лемковщини, Львів, 1937.
- ЮИЛСБ — Юбилейное издание в память 300-летия основания львовского Ставропигийского братства, Львов, 1886.
- ЮСЛС — Юбилейный сборник в память 350-летия львовского Ставропигиона, ч. 1, 2, Львов, 1936.
- Abraham — W. Abraham, Jakób Stępa, arcybiskup halicki, Kraków, 1908.
- AGZ — Akta grodzkie i ziemskie, t. 1—25, Lwów, 1868—1935.
- AJZ — Archiwum Jana Zamojskiego, t. 1—3, Warszawa, 1904—1913.
- AKH — Archiwum Komisji historycznej, Kraków, 1891—1925.
- AKP — Archiwum Komisji prawniczej, Kraków, 1895—1925.
- AMK — Akta Metryki koronnej z czasów Stefana Batorego, Źródła dziejowe, t. 11, Warszawa, 1882.
- Арламowski — К. Арламowski, Dzieje przemyskich cechów rzemieślniczych, Przemyśl, 1931.
- AT — Acta Tomiciana, t. 1—9, Poznań, 1852—1876.
- Atheneum — Atheneum, wyd. J. I. Kraszewski, Warszawa, 1841—1851.
- AW — Atheneum wileńskie, Wilno, 1930—1938.
- Balaban — M. Balaban, Żydzi lwowscy na przełomie XVI i XVII w., Lwów, 1906.
- Baliński—Lipiński — M. Baliński i T. Lipiński, Starożytna Polska, t. 2, Warszawa, 1845; wyd. 2, 1885.
- Balzer, Porządek — O. Balzer, Porządek sądownictwa i spraw ormiańskich z r. 1604. Studja nad historją prawa polskiego, t. 5, zesz. 1, Lwów, 1912.
- Balzer, Regester — O. Balzer, Regester złooczyńców grodu sanockiego, Lwów, 1891.
- Balzer, Sądownictwo — O. Balzer, Sądownictwo ormiańskie, Lwów, 1905.
- Barwiński — B. Barwiński, Wypraszanie od kary śmierci w dawnem prawie polskiem, Lwów, 1925.
- Barącz, Brody — S. Barącz, Wolne miasto handlowe Brody, Lwów, 1865.
- Barącz, P. Bucz. — S. Barącz, Pamiętki buczackie, Lwów, 1869.
- Barącz, P. Bernard. — S. Barącz, Pamiętnik zakonu ww. oo. Bernardynów w Polsce, Lwów, 1874.
- Barącz, PDP — S. Barącz, Pamiętnik dziejów polskich, Lwów, 1855.
- Barącz, PJ — S. Barącz, Pamiętki jazłowieckie, Lwów, 1862.

- Barącz, PS — S. Barącz, Pamiątki miasta Stanisławowa, Lwów, 1858.
- Barącz, PZ — S. Barącz, Pamiętniki miasta Żółkwi, Lwów, 1852, 1876.
- Barącz, RDO — S. Barącz, Rys dziejów ormiańskich, Tarnopol, 1869.
- Barącz, Wiad. — S. Barącz, Wiadomość o Ponikowicy Małej, Poznań, 1886.
- Barącz, Żyw. — S. Barącz, Żywoty sławnych Ormian, Lwów, 1856.
- Bayger — J. A. Bayger, Powiat trembowelski, Lwów, 1889.
- Bischoff — F. Bischoff, Urkunden zur Geschichte der Armenier. Archiv für österreichische Geschichte, Band 64, Wien, 1870.
- BL — Biblioteka lwowska, t. 1—35, Lwów, 1907—1938.
- BO — Biblioteka Ossolińskich, Lwów, 1862—1869.
- BOK — Biblioteka Ordynacji Krasińskich, Warszawa, 1868—1919.
- Borzemski — A. Borzemski, Archiwa w Sanoku, Jaśliskach, Króliku Wołoskim, Hłomczy, Łodzinie i Klimkówce, Sanok, 1905.
- Bostel — F. Bostel, Przyczynek do dziejów pierwszej drukarni ruskiej we Lwowie. Pamiętnik literacki, 1902.
- CDP — Codex diplomaticus prussicus, ed. J. Voigt, Königsberg, 1836—1861.
- Charewiczowa — Ł. Charewiczowa, Dzieje miasta Złoczowa, Złoczów, 1929.
- Chomętowski — M. Chomętowski, Materiały do dziejów rolnictwa. Muzeum K. Świdzińskiego, t. 2, Warszawa, 1876.
- Chowaniec—Zieliński, — Cz. Chowaniec i J. Zieliński, Z dziejów Stanisławowa, Kurjer stanisławowski, 1928.
- Chrząszcz — J. E. Chrząszcz, Przywileje miasta Jaworowa. Sprawozdanie gimnazjum, Jaworów, 1933.
- CIP — Corpus iuris polonici, t. 3, Kraków, 1906.
- Costres — D. Costres, Królewskie miasto Stara Sól, Stara Sól, 1939.
- Czemeryński — K. Czemeryński, O dobrach koronnych byłej Rzeczypospolitej, Lwów, 1870.
- Czołowski, Dawne zamki — A. Czołowski, Dawne zamki i twierdze na Rusi halickiej. Teka konserwatorska, Lwów, 1892.
- Czołowski, Wysoki Zamek — A. Czołowski, Wysoki Zamek, Lwów, 1910.
- Czołowski, Z przeszłości — A. Czołowski, Z przeszłości Jezupola, Lwów, 1890.
- Dąbkowski, Palestra — P. Dąbkowski, Palestra i księgi sądowe ziemskie i grodzkie w dawnej Polsce, Lwów, 1926.
- Dąbkowski, Podział — P. Dąbkowski, Podział administracyjny województwa ruskiego i bełzkiego, Lwów, 1939.
- Dąbkowski — P. Dąbkowski, Z przeszłości Rudy i Kochawiny. Księga pamiątkowa gimnazjum im. Długocza, Lwów, 1929.
- DGL — Dodatek tygodniowy Gazety Lwowskiej, Lwów, 1850—1862; Dodatek miesięczny gazety lwowskiej, 1867—1872.
- Długosz — J. Długosz, Opera omnia, t. 1—14, Kraków, 1863—1887.
- Dogiel — M. Dogiel, Codex diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae, Vilnae, 1758—1764.

- Dörflerówna — A. Dörflerówna, Materiały do historii Sambora, Lwów, 1936.
- DS — Diplomata statutaria a patriarchis orientalibus Confraternitati Stauropigianae Leopoliensi a. 1586—1592 data, Leopoli, 1895.
- Faliński — Br. Faliński, Źródła dziejowe starostwa i parafji Kamionka, Strumiłowa, cz. 1, 2, Kamionka Strumiłowa, 1928, 1929.
- Féjer — G. Féjer, Codex diplomaticus Hungariae, Budae, 1827—1844.
- Finkel — L. Finkel, Bibliografja historii polskiej, t. 1—3, Dodatek 1, 2, Lwów—Kraków, 1891—1914.
- Gątkiewicz — F. Gątkiewicz, Archiwum Drohobycza, Drohobycz, 1907.
- Grabowski, OS — A. Grabowski, Ojczyście wspominki, t. 1, 2, Kraków, 1845.
- Grabowski, SHP — A. Grabowski, Starożytności historyczne polskie, t. 1, 2, Kraków, 1840.
- Harasiewicz — M. Harasiewicz, Annales ecclesiae ruthenae, Leopoli, 1862.
- Hauser — L. Hauser, Monografia miasta Przemyśla, Przemyśl, 1883.
- Heck — K. J. Heck, Pomniejsze źródła do dziejów literatury i cywilizacji, cz. 1, 2, Stryj, 1890.
- Janusz, Mons — B. Janusz, Mons pius Ormian lwowskich, Lwów, 1928.
- Janusz, Zabytki — B. Janusz, Zabytki przedhistoryczne Galicji Wschodniej, Lwów, 1918.
- Jędrzejowska — A. Jędrzejowska, Inwentarz księgarni Baltazara Hybnera z r. 1592, Lwów, 1929.
- JMKP — Jakóba Michałowskiego księga pamiętnicza, Kraków, 1864.
- Józefowicz — T. J. Józefowicz, Kronika miasta Lwowa, Lwów, 1854.
- JZL — Jerzego Zbaraskiego listy, Archiwum historyczne, t. 2, Kraków, 1878.
- Kalicki — B. Kalicki, X. Adrjan Piekarski i jego dziennik wyprawy przeciw Rakoczemu, Lwów, 1869.
- KDM — Kodeks dyplomatyczny Małopolski, t. 1—4, Kraków, 1876—1905.
- KH — Kwartalnik historyczny, organ Towarzystwa historycznego, 1887 i następni.
- Konopczyński — W. Konopczyński, Materiały do dziejów wojny konfederackiej 1768—1774, Kraków, 1931.
- Kowalczyk — M. Kowalczyk, Cech budowniczy we Lwowie za czasów polskich, Budowniczy, 1896, № 4—6.
- KPUL — Księga pamiętnicza Uniwersytetu lwowskiego, Lwów, 1910.
- KR — Księgi referendarskie, wyd. 1. Baranowski, Warszawa, 1910.
- Kubala — L. Kubala, Dzieła, t. 1, 2, Lwów, 1923, 1924.
- Kuczera — A. Kuczera, Samborszczyzna, Sambor, 1935.
- Kulczycki — T. Kulczycki, Rys historii Towarzystwa strzeleckiego lwowskiego, Lwów, 1848.
- Lewicka — A. Lewicka, Krosno w wiekach średnich, Krosno, 1933.
- LSZ — Listy Stanisława Żółkiewskiego, wyd. T. J. Lubomirski, Kraków, 1868.
- Łabęcki — H. Łabęcki, Górnictwo w Polsce, Warszawa, 1841.

- Łoziński — W. Łoziński, *Patrycjat i mieszczaństwo lwowskie*, Lwów, 1892.
- Mańkowski — T. Mańkowski, *Lwowski cech malarzy w XVI—XVII w.*, Lwów, 1936.
- MCS — *Monumenta Confraternitatis Stauropigianae Leopoliensis*, t. 1, Leopoli, 1895—1898.
- MPH — *Monumenta Poloniae historica*, t. 1—6, Lwów—Kraków, 1864—1893.
- MRPS — *Matricularum Regni Poloniae summaria*, t. 1—5, Varsoviae, 1905—1919.
- PA — *Przegląd archeologiczny*, Lwów, 1882, 1883, 1888.
- Papée, Belz — F. Papée, *Zabytki przeszłości miasta Belza*, Lwów, 1884.
- Papée — F. Papée, *Skole i Tucholszczyzna*, *Przewodnik naukowy i literacki*, Lwów, 1884.
- PChP — *Przyjaciel chrześcijańskiej prawdy*, Tarnopol, 1835—1840.
- PDL — *Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta*, t. 1—4, Lwów, 1892—1921.
- Peleński — J. Peleński, *Halicz w sztuce średniowiecznej*, Kraków, 1907.
- Piotrowski — E. Piotrowski, *Summarjusz królewszczyn w całej Koronie Polskiej*, Lwów, 1870.
- PJS — *Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego*, *Acta historica*, t. 2, 6, Kraków, 1880, 1883.
- PL — *Przyjaciel ludu*, Leszno, 1834—1850.
- PMJ — *Pamiętnik Mikołaja Jemiołowskiego*, Lwów, 1850.
- PNL — *Przewodnik naukowy i literacki*, Lwów, 1873—1918.
- Polackówna — H. Polackówna, *Księga radziecka miasta Drohobycza*, Lwów, 1936.
- PPA — *Przegląd prawa i administracji*, Lwów, 1876—1915.
- Prochaska, Materiały — A. Prochaska, *Materiały archiwalne, wyjęte głównie z Metryki litewskiej, od 1348 do 1607 r.*, Lwów, 1896.
- Prochaska, Samorząd — A. Prochaska, *Samorząd województwa ruskiego w walce z opryszkami*, Kraków, 1907.
- Prochaska, Sejmik — A. Prochaska, *Sejmik wiszeński*, Lwów, 1922.
- Prochaska, Stryj — A. Prochaska, *Historja miasta Stryja*, Lwów, 1926.
- Przyłęcki — S. Przyłęcki, *Ukraińskie sprawy*, Lwów, 1842.
- PSZ — *Pisma Stanisława Żółkiewskiego*, wyd. A. Bielowski, Lwów, 1861.
- Ptaszycki — S. Ptaszycki, Iwan Fedorowicz, drukarz ruski, we Lwowie z końca XVI w. «*Rozprawy i sprawozdania Wydziału filologicznego Akademii Umiejętności*», t. II, Kraków, 1884.
- Radziwiński — Z. W. Radziwiński, *Materiały do historii oblężenia Lwowa w 1672 r.*, Kraków, 1884.
- RNA — *Relacje nuncjuszków apostolskich i innych osób w Polsce od r. 1548—1690*, t. 1, 2, Berlin, 1864.
- RKNT — *Rocznik Kółka naukowego tarnopolskiego*, Tarnopol, 1892—1893.
- RTPNP — *Rocznik Towarzystwa przyjaciół nauk w Przemyśle*, 1900—1921.

- Rykaczewski — E. Rykaczewski, Inventarium omnium privilegiorum in archivio Regni, Parisiae, 1862.
- Schneider — A. Schneider, Encyklopedia krajoznawstwa Galicji, t. 1, Lwów, 1868.
- Schorr — M. Schorr, Żydzi w Przemyślu do końca XVIII w., Lwów, 1903.
- SG — Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. 1—15, Warszawa, 1880—1902.
- SKHS — Sprawozdania Komisji do badania historii sztuki w Polsce, t. 1—6, Kraków, 1879—1900.
- Skoczek — J. Skoczek, Lwowskie inwentarze biblioteczne, Lwów, 1939.
- SL — Studja lwowskie, Biblioteka lwowska, t. 31—32, Lwów, 1932.
- SPPP — Starodawne prawa polskiego pomniki, 1—12, Warszawa—Kraków, 1856—1921.
- SRP — Scriptores rerum polonicarum, t. 1—22, Kraków, 1872—1938.
- Stadnicki, O wsiach — A. Stadnicki, O wsiach t. zw. wołoskich na północnym stoku Karpat, Lwów, 1848, 1853.
- Stadnicki, Ziemia — A. Stadnicki, Ziemia lwowska w XIV i XV w., Lwów, 1863.
- Szaraniewicz — I. Szaraniewicz, Rzut oka na beneficja kościoła ruskiego za czasów Rzeczypospolitej Polskiej, Lwów, 1875.
- TDK — Towarzysz duchowieństwa katolickiego, Tarnopol, 1864—1865.
- Theiner — A. Theiner, Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae, t. 1—4, Romae, 1860—1864.
- TK — Teki konserwatorska, Lwów, 1896—1912.
- TP — Teki A. Pawińskiego, Warszawa, 1897—1900.
- Uranowicz — Z. Uranowicz, Przywileje miasta Złoczowa i okolicy. Sprawozdanie gimnazjum w Złoczowie, Złoczów, 1895, 1901, 1914.
- VL — Volumina legum, wyd. 2, t. 1—8, Petersburg, 1859—1860.
- Wagner — W. A. Wagner, Handel dawnego Jarosławia do połowy XVII w., Lwów, 1929.
- Webersfeld — Z. Webersfeld, Jaworów. Przewodnik naukowy i literacki, Lwów, 1909.
- Zamorski — B. Zamorski, Kronika pomorzańska, Lwów, 1867.
- ZD — Źródła dziejowe, t. 18, cz. 1, Warszawa, 1902.
- ZDU — Z dziejów Ukrainy, Kraków, 1910.
- Zimorowicz — J. B. Zimorowicza pisma do dziejów Lwowa, wyd. K. Heck, Lwów, 1896.
- Zubrzycki, Historyczne badania — D. Zubrzycki, Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicji, Lwów, 1836.
- Zubrzycki, Kronika — D. Zubrzycki, Kronika miasta Lwowa, Lwów, 1844.
- Zych — F. Zych, Zelman Wolfowicz, Lwów, 1896.

ЗМІСТ

Передмова	3
Публікації джерел	5

Галицькі землі в складі Древньоруської держави та Галицько-Волинського князівства (від X до середини XIV ст.)

Вступні зауваження	19
Літописи та описи подорожей	19
Грамоти Галицько-Волинського князівства	21
Іноземні грамоти	23

Галичина під владою феодальної Польщі (середина XIV ст. — кінець третьої чверті XVIII ст.)

Вступні зауваження	25
А. Адміністративно-правові джерела	26
Документи про адміністративний устрій Руської землі	26
Постанови сеймиків	27
Реєстри податків	28
Судові книги і документи	28
Інвентарі, люстрації, візитації	30
Опис замків та міських укріплень	32
Б. Джерела про економічні відносини	32
Сільське господарство	32
Гірництво	33
Ремесло і цехи	33
Торгівля	34
В. Джерела про соціально-політичні відносини	35
Соціальне становище та виступи селян	35
Виступи міського населення	39
Боротьба проти національного та релігійного гніту	40
Зв'язки з Росією	45
Етнічні меншості	48
Організація війська	49
Воєнні походи	50

Г. Джерела з історії освіти і культури	52
Братства	52
Школи	54
Друкарство і книготоргівля	55
Бібліотеки	56
Мистецтво	57
Лікарні	58
Побут	58
Д. Джерела з історії міст і сіл	58
Міста	58
Села	71
Е. Літописи, мемуари, щоденники	71
Список скорочень	76

Иван Петрович Крипнякевич

**Источники по истории Галиции периода феодализма (до 1772 г.).
Обзор публикаций**

(На украинском языке)

*Друкується за постановою вченої ради
Інституту суспільних наук Академії наук Української РСР*

Редактор *І. Л. Бутич*
Художній редактор *В. П. Кузь*
Технічний редактор *О. М. Лисовець*
Коректор *Ю. Є. Григор'єв*

БФ 01774. Зам. № 280. Видавн. № 556. Тираж 790. Формат паперу 84×108¹/₃₂.
Друк. фіз. аркушів 2,625. Умовн. друк. арк. 4,3. Обл.-видавн. арк. 4,52.
Підписано до друку 10. VIII 1962 р. Ціна 27 коп.

Друкарня Видавництва АН УРСР, Львів, Стефаника, 11.

и А 35

27 коп.